Ը. ՏԱՐԻ 2254 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 14 ՀՌՈՏԻՑ 4383 20 ՅՈՒԼԻՍ 1891 26 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1308 ՇԱԲԱԹ

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գանձման արժեք	150
» Վեցամսեայ »	75
» Եռամսեայ »	40
Օտար երկիրներու Տարեկան Ֆրանք	56
» Վեցամսեայ	28
Ընթեր թուղթին վրայ ծանուցման տողը. Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց Թղթակցաց համար միացիական	Ղրշ. 50

Խմբագրութեան հասցէ ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Արեւելքի ներկայ համարը, բաց ի իր սովորական նիւթերէ, կը պարունակէ նաեւ հետեւեալ յօդուածներ.

ԳՐԱԿԱՆ. ՔԱՐՄԷՆ ՍԻԼՎԱ (կենսագրութիւն Ռումանիոյ Թագուհւոյն). Թ. ԹԵՐԶԵԱՆ

ՀԱՅ ՄԻՏՔՆ Ի Ե. ԴԱՐՈՒ. Բ. ՔԷՉԵԱՆ

ԸՆՏՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ, (Յօրինեալ ի Խ. Ե. Վահանւոյ.) Յ. ԳՈՒՐԳԷՆ

ԾՈՎՈՒՆ ՍԻՐԱՀԱՐԸ. ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԵՐԴՄԱՆ ՀԱՐՑԸ. (Խմբագրական «Մշակ»ի) Գ. Ա.

ԾԵՐՈՒՆԻ ԵՐԳԻԶԸ (Փշուր ժողովրդական երգոց). Յ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏՔ. ՔԻՄԻԱՍԷՐՆ

Կը յիշեցունենք «Արեւելք»ը ձեռքէ գնողներուն որ չմոռնան ներկայ թերթին հետ լրագրավաճառէն պահանջել նաեւ յաւելուածը որ անջատ թուղթի վրայ տպուած է։ Ամբողջին գինը 40 փարայ։

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 20|1 ՕԳՈՍՏ. 1891

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Առաջիկայ շաբթուն Ազգային Ժողովը պիտի գումարի, նոր Քաղաքական Ժողովոյ ընտրութեամբ ամբողջացնելու համար Ազգային Վարչութեան վերակազմութիւնն, որ սկսած էր անցեալ ուրբաթ, Կրօնական Ժողովոյ ընտրութեամբ։ Այս գործողութիւն կ'երեւի թէ աշխատալից պիտի լինի. [illegible]

[illegible]

...չութեան պետը Ս. Պատրիարք Հայրն է, բայց գործնականի մէջ Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետին անձնաւորութիւնը մեծ դեր մը կը կատարէ, այնպէս որ Քաղաքական Ժողովը ողջոյն [illegible]

[illegible]

—)(8)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԵՐԿՈՒ ԱՆՄԵՂՆԵՐ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԶԿՈՒԹԵԱՆՑ ՏՈՒՆԸ

Երբ տասը Ֆրանքն հատաւ, Թաղապետութեան դիմեց՝ յուսալով որ նորէն պիտի օգնէին իրեն։

Երեք Ֆրանք դրին ձեռքը։

[illegible]

ուրեմն արժանի իր կոչման և պատիւ հիմնարկութեան։ Նորա ուրախ հայեացքն ու քնքուշ ժպիտը հիւանդների համար այնպիսի դարմաններ են, որ եթէ սոցա վերայ աւելցնենք նշանակեալ դեղը, գումարը կը ստանանք հիւանդների շուտ առողջանալը։ Նա մի լաւ յատկանիշ ևս ունեցել, որոց շատեր զուրկ են, այն է անշահասիրութիւն. մինչև անգամ դէպքեր են եղել, որ նա հարկաւոր պիտոյից համար, իր լումաները չէ' խնայել։ Այս ամենից յետոյ, ընթերցող, քեզ կը հարցնեմ այսպիսի բժիշկը համակրութեան ու շնորհակալութեան արժանի չէ՞։ Այնտեղ երեք ժամ մնալուց յետոյ, մեր բոլոր եղբարց յայտնեցինք մեր խորին շնորհակալութիւնը, դէպի մեզ ցոյց տուած սիրալիր ընդունելութեանց համար, և դուրս եկանք Հիւանդանոցից խաղաղ հոգւով և ուրախ սրտով։

Զ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ԱՒՈՒՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԱՒ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ի ՔՐՈՆՇՏԱՏ

Ռուս նաւատորմին սպայից կողմէ ի պատիւ Ֆրանսացի սպայից տուեալ հացկերոյթին մէջ, Ժէրվէ ծովակալ բաժակաճառով մը, որուն խորին լռութեամբ մտիկ ըրին հանդիսականք, ըսաւ.

«Գիտեմ թէ Ֆրանսացի ժողովուրդը մասնաւոր համակրանք կը տածէ առ ռուս ժողովուրդն։ Այսօր երկուց ազգաց միութիւնը կատարեալ իրողութիւն մ'է. ահա կնքեցինք զայն, և այսուհետեւ անքակտելի կապեր զանոնք իրարու հետ կը միացնեն։»

—Ֆրանսական նաւատորմին թեթեւ նաւերը նեւա գետէն ներս մըտան, և Փեթերսպուրկի առջեւ խարսխեցին։

—Չորեքշաբթի Սէն-Ժէօրժ գրահաւորին մէջ Ժէրվէ ծովակալ պարահանդէս մը տուաւ, յորում Ֆրանսացի սպայք պարեցին Փեթերսպուրկի ռուս ընկերութեան բարձրագոյն դասակարգին պատկանող օրիորդաց և տիկնայց հետ։

ՈՂՈՂՄՈՒՆՔ

Փօզէնէ հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ ողողմունք ահագին վնասներ պատճառած են բրուսիական Լեհաստանի և արեւմտեան Բրուսիոյ մէջ։ Հունձքերը փճացած են. շատ մըջադաք և չէնքեր կորած են, և հեղեղներու մէջ ոչ սակաւ մարդու դիակներ կ'երեւին։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹԱԳԱՒՈՐՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Աղեքսանդր պատանի Թագաւորը պատուակալ պետ և հրամատար պիտի կարգուի ռուս գնդի մը, որ ըստ սովորութեան Սերպիոյ նոր Թագաւորին անունը պիտի կրէ։ —Նախթալի Թագուհին նոր ճիգեր ըրաւ իւր որդւոյն հետ տեսակցելու համար Ռուսիոյ մէջ։ Տեսակցութիւն մը որոշուեցաւ, բայց տեղն յայտնի չէ դեռ։

ՉԷԶՈՔՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Քիլիի նորաշէն մարտանաւն Փէշէթինէ Եռուցքէ անգլ. Նաւահանգիստներէն ձեռնունայն մեկնեցաւ և Լիզպոն ժամանեց, այն տեղէն նաւաստիներ գտնելու յուսով. բայց նաւահանգիստը մտնելուն պէս պաշարեցաւ պետական նաւերով, որք չպիտի թոյլ տան որ փորթուկէզ հպատակներ ծառայութեան մտնեն՝ Քիլիի մէջ եղբայրասպան պատերազմը շարունակելու գացող այս նաւուն։ Այս մարտանաւու ցայս վայր գտած նաւաստեաց մէջ եւրոպական գրեթէ ամեն ազգէ մարդիկ կան, բայց Լիզպոնի հիւպատոսք կը պնդեն թէ անոնք իրենց անցագրերը պէտք է ներկայացնեն, զի դասալիք զինուորներ կան, մանաւանդ Ֆրանսացւոց մէջ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Կը հաստատուի թէ Լորտ Սալզպըրի յանուն Թագուհւոյն հրաւէր ղրկած է ֆրանսական նաւատորմին, Պ. Վատինկթընի միջոցաւ, Ռուսիայէ դարձին Անգլիա հանդիպելու, և թէ Թագուհին ինքն ևս պիտի գայ այցել Ժէրվէ ծովակալին մարտանաւերը։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՃԱՇԱԿՆԵՐԸ

Եթէ Նորվեկիոյ ծովեզերաց վրայ իւր պտոյտը կ'երկարէ Վիլհէլմ կայսր, պետական զբաղումներով չէ անշուշտ։ Ն. Կ. Վեհափառութիւն որ քաջ որսորդ, քաջ յուղորդ է, շատ կը սիրէ նաեւ խոշոր ձուկեր՝ մանաւանդ պալենա կոչուած կէտ ձուկն որսալ, որ շատ արկածալից և միանգամայն շատ յուզիչ գործողութիւն մ'է։ Անգամ մը հիւսիսային ովկէանու բացերն եղաւ Ն. Վեհափառութիւն պալենայի որսին, և հիմա կ'ըսուի թէ երկրորդ անգամ պիտի ընէ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻՔ Ի ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ

Ռուսք, երկու սեռէ, ամեն կերպ համակրանք կ'արտայայտեն Ֆրանսացի նաւաստիներուն որք կը շրջին Փեթերսպուրկի մէջ։ Շատ Ռուսեր զանազան նուէրներ ալ կ'ուզէին ընել Ֆրանսացի նաւազներու, բայց ծովակալը բացարձակ արգիլեց այս անհատական նուէրներու ընդունելութիւնը։ Միայն պաշտօնական մարմնոց կողմէ մատուցանելի ընծաները պիտի ընդունուին։

—Քրոնշտատի Նաւային Ակմբին մէջ Ֆրանսացի սպայից տրուած հացկերոյթի միջոցին, սիրալիր «անակնկալ» մը տեղի ունեցաւ։ Այն վայրկենին որ Պ. Քառնոյի կենաց բաժակ կ'առաջարկուէր, Ծափնեայ ահագին պսակ մը, որ Ժէրվէ ծովակալին ճիշդ դիմացը դրուած էր, յանկարծ լուսաւորուեցաւ ելեկտրականութեամբ, և ներկայից աչքերուն զարկին լուսեղէն տառերով կազմեալ այս ֆրանսերէն բառեր «ԿԵՑՑԷ՛ ՖՐԱՆՍԱ»։

Ի ՓՕԶԷՆ

Փօզէն քաղաքին (բրուսիական Լեհաստան) մէջ հետեւակ զինուոր մը յանկարծ զօրանոցէն դուրս նետեց ինքզինք, սուր ի ձեռին, զարնելով իւր դէմն ելնող ամեն ոք։ Քանի մը անձեր վիրաւորեցան, ընդ որս կաթոլիկ քահանայ մը։ Պահակաց օգնութեամբ ոստիկանք ի վերջոյ կրցան զսպել այս կատաղին և բանտ դնել։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Սփանտաուի (Բրուսիա) զինագործարանաց մէջ աշխատութիւնք ըստ մեծի մասին դադրեցան։ Սեպտ.էն յառաջ բան չպիտի շինուի։ Նոր հրացանաց շինութիւնն ալ անսահման կերպիւ յետաձգեցաւ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ԱՐԿԱԾՔ

Ո՛չ միայն ի Փարիզ և ի Ֆրանսա այլ և Եւրոպիոյ ամեն կողմը ցաւ պատճառեց և մեծապէս ուշադրութիւն պատճառեց Սէն Մանտէի կայարանին մէջ պատահած երկաթուղայ արկածն, որպէս օրն օրին տեղեկութիւններ հաղորդեց մեզ Հեռագիրն, արկած՝ յորում, ինչպէս կը յիշուի, իբր 50 անձինք մեռան և աւելի քան 160 անձինք վիրաւորուեցան, շատեր ծանրապէս։

ԱՐԿԱԾԵԱԼ ՄԱՐՏԱՆԱՒ

Դեռ ևս կարելի չեղաւ ազատել քիլիական նորաշէն Փրէզիտէնթէ Փինթօ մարտանաւն, որ ինչպէս կը յիշուի, Թալքէնէ մեկնած պահուն խրեցաւ կայչուն հողակոյտի մը մէջ։ Թէեւ նաւն իւր բոլոր բեռները պարպեց, բայց տակաւին չելաւ խրած տեղէն։

—Այն լուր թէ Ֆրանսական դատարանք ազատ արձակած են քիլիական մարտանաւերը, մեծ տպաւորութիւն ըրաւ Հարաւային Ամերիկայի մէջ, իբրեւ ապահով նշան մը թէ Պալմաչէտա Նախագահ պիտի յաղթէ Խորհրդարանականաց։ Բայց իրենց այս արկածեալ վիճակին մէջ, դժուար է որ քիչ ժամանակէն Նախագահին օգնութեան հասնին այս նաւք։

Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Պարսկաստանի «Ծխախոտի Նորահաստատ ընկերութիւնը» (Ռեժին) Դաւրէժի պատերուն վրայ ազդագրեր փակցուցած էր։ Գիշերայն այս ազդագրերու տեղ ուրիշ ազդագրեր փակցուած գտնուեցան։

—Անգլ. Երեսփ. Ժողովոյն այս երկուշաբթի աւուր նստին մէջ հարցուեր մ'եղաւ պարսկահպատակ սահմանաբնակներէն առեւանգեալ Օր. Քէյթ Կրինֆիլտ Անկլուհւոյն կացութեան վրայ, և Սըր Ճ. Ֆէրկիւսըն հաստատեց անգլ. լրագրաց այս մասին հրատարակած վերջին լուրը թէ Սիւլէյմանիէի մի քանի երեւելեաց միջամտութեամբ, Օր. Կրինֆիլտ Սավուճ Պուլաղի մէջ պահուած տեղէն ապահովապէս տարուած է պարսիկ կառավարչին տունն, և թէ անգլ. գործակալը կ'առաջարկէ որ աղջիկն հարցաքննուի թուրք, պարսիկ և անգլիացի անդամներէ բաղկացեալ յանձնաժողովի մը առջեւ, յայտարարելու համար թէ իրօք կրօնափոխ եղա՞ծ է, և կամովի՞ն ընկերակցած է այն սահմանաբնակներուն։ Առեւանգողին ցեղակիցք կը յածին կառավարչին շուրջն։

ՌՈՒՍԻԱ ԻՆՉ Կ'ԸՆԷ

Ռուսիա ցորեն կ'ամբարէ մեծաքանակ, թէեւ արեւելեան Ռուսիոյ մէջ սովու մօտ վիճակ մը կը տիրէ արդէն։ Եւրոպիոյ լրագիրք զարմանք կը յայտնեն որ փոխանակ իւր զինուորական մթերանոցներուն մէջ ամբարեալ ցորենն հրապարակ հանելու անյաջող հունձքի մը վրայ, ռուս կառավարութիւնն իւր ցորենի մթերքն ստուարացնելու պէտք կը տեսնէ։ Այս իրողութիւն կը վերագրուի Գերմանիոյ մէջ ցորենին սղելուն։ Ռուսիոյ ընթացքն ուշագրաւ է մանաւանդ այն պատճառաւ որ ցորեն ամբարած ժամանակ ուսկից մեծ մթերք մ'ալ առձեռն ունենալու հոգ կը տանի։

Ռուսիայէ վերջին լուրն այս է թէ 15էն քան քափիքի բարձրացում կայ ալիւրին վրայ։

ՀՐԵԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Անցեալ օր ծանուցինք թէ Գերմանիոյ Հրեայք հանգանակութիւն բացած են ի նպաստ Ռուսիայէն վտարեալ իրենց ազգակցաց։ Ֆրանքֆորդի մէջ մի քանի օրէն կէս միլիոն մարք հաւաքուեցաւ և Բէռլինի մէջ 50,000 մարք։

ԳԵՐԵՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ

Սըր Ճ. Ֆէրկիւսըն ծանոյց Երեսփ. Ժողովոյն թէ եգիպտական կառավարութիւնը ձեռքէն եկածը կ'ընէ գերեաց տուրեւառը խափանելու Կարմիր ծովու նաւահանգստաց մէջ։ Սուաքիմի և Ճիտտէի հանդէպ ծովու կողմէ և ներսերը մինչեւ Վատի-Հալֆա խիստ հսկողութիւն ի գործ կը դնեն Եգիպտացիք, անգլ. փոքր մարտանաւուց աջակցութեամբ։

—Ի Գերմանիա հակադերեվարական վիճակահանութեան արդիւնքէն 700 հազար մարք յատկացաւ շոգենաւ մը շինելու և բանեցնելու Վիքթորիա Նիանզա լճին վրայ, և 100 հազար մարք՝ լճին շրջակայքն երկրախուզութիւն կատարելու։

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՀԷՄԻՈՅ

Երբ միլիոներորդ այցելուն մտաւ Փրակայի չեհական Արուեստահանդէսին մէջ (գրաշար մ'էր սա), նուագաբանք հնչեցին և թնդանօթք արձակեցան, ողջունելով Արուեստահանդէսին յաջողութեան այս երեւելի ապացոյցն, որ նոյն հետայն Ֆրանձ Եօզէֆ Կայսեր հաղորդուեցաւ հեռագրով, և Նա Իսկէ պատասխանեց, խըն դակցելով կազմակերպիչ մարմնոյն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԷՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Կարգ մը երեսփոխանաց և արդի և նախորդ Վարչութեանց անդամոց մէջ փափաք մը կայ զօրացնելու Պատրիարքարանի Միայուն պաշտօնէութիւնն, որ Ազգ. Վարչութեան որոշմանց գործադրիչ մարմինը լինելէ զատ, իւր հմտութեամբք և ծանօթութեամբք կրնայ շատ որոշումներ պատրաստել և դիւրացնել։ Կը խորհուի Դիւանապետ անուանել առաջնակարգ անձնաւորութիւն մը, ըստ 14րդ յօդուածի Սահմանադրութեան, որ կ'ըսէ.

«Պատրիարքական Դիւանատունը պիտի ունենայ Դիւանապետ մը, որ պատասխանատու է դիւանատան բոլոր գործառնութեանց։ Քաղաքական Ժողովը կ'ընտրէ և Պատրիարքը կ'անուանէ զայն։ Դիւանապետը կ'ընէ նաեւ Ընդհ. Ժողովոյն դիւանադպրութիւնը։ Դիւանապետը պարտաւորեալ է ամեն տարի թէ' Կ. Պոլսոյ մէջ և թէ դուրսերը ծնած, ամուսնացած և վախճանած ազգայնոց տումարներուն օրինակները բերել տալ և Պատրիարքարանի Դիւանատան Ազգահամարին մէջ արձանագրել տալ։ Դիւանապետն հայերէն լեզուի քաջ հմուտ և տաճկերէնի և գաղղիերէնի ալ վարժ անձ մը պիտի ըլլայ։»

15րդ Յօդ.ն ալ կը տրամադրէ թէ «միւս դիւանադպիրք պատասխանատու են Դիւանապետին»։

Կը խորհուի նաեւ նոր Գափու Քեհեայի անուանում մը, կամ այնպիսի տնօրինութիւն մը որով դիւանապետը լինի միանգամայն գլխաւոր ներկայացուցիչ կառավարական պաշտօնատանց մօտ։ Բայց այս խորհուրդք դեռ վերջնական ձեւ մը չեն առած, և ամեն պարագայի մէջ, նոր Վարչութեան գործի սկսելուն պէտք է սպասել, որպէս զի այս մասին որոշ առաջարկ մը լինի Ազգ. Ժողովոյ. զի Պատրիարքարանի Միայուն ծախուց վրայ կարեւոր յաւելումներ ընել պէտք կը լինի։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումնական Խորհուրդն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ ատենապետութեամբ Մեծ. Ռեթէոս Էֆէնտի Պէրպէրեանի։

Խորհուրդը հարցաքննեց Պէշիկթաշի Մաքրուհեան վարժարանի այս տարուան ընթացաւարտ աշակերտներն որք ներկայացած էին առաջնորդութեամբ իրենց դաստիարակաց և ուսուցչաց։ Ցաւարտ հարցաքննութեանց, Խորհուրդն իւր գոհունակութիւնը յայտնեց ընթացաւարտից յաջող պատասխաններուն համար։

ԱՅՏԸՆԵԱՆ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ

Երէկ առաւօտ Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքական փոխանորդ Այտընեան Գերապայծառ՝ ընկերակցութեամբ Սահակ Վ. Հաճեանի՝ Վիէննայի Մխիթարեանց վանքն երթալով, ի Բանկալթէ, բարի գալուստ մաղթեց Այտընեան Գերապայծառին, որ նոյնպէս ընդունեց Վենետկոյ Մխիթարեանց Կ. Պոլսոյ մեծաւոր Գեր. Հ. Օգոստինոս վրդ.ի և այլ եկեղեցականաց ու աշխարհականաց այցելութիւններն։ Միջօրէին մօտ, Վիէննայի Մխիթարեանց Աբբահայրն այցելութիւն տուաւ Ազարեան Պատրիարքին, և յետոյ այցելեց նաեւ Վենետկոյ Մխիթարեանց վանատունն, ի Բերա, ուր ընդունուեցաւ Հ. Դաւիթ վարդապետ Նազարէթեանի կողմէ։ Իրիկուան կողմ, Ազարեան Պատրիարք փոխադարձ այցելութեան գնաց առ Հ. Արսէն Արքեպիսկոպոս Այտընեան։

Մխիթար Օ․․․․, խօսելով Այտընեան Գերապայծառին ի Կ. Պոլիս այցելութեան վրայ, կենսագրական հետեւեալ ծանօթութիւնները կը հաղորդէ.

Հայր Արսէն Այտընեան, որ ծնած է ի Կ. Պոլիս 1821ին, մեծ համբաւ կը վայելէ Հայոց մէջ առ հասարակ։ Վիէննայի Մխիթարեանց վարժարանին մէջ փայլուն դաստիարակութիւն մը ստանալէ և զանազան պաշտօններ վարելէ ետք, իրեն յանձնուեցաւ Բանկալթիի վարժարանի տնօրէնութիւնը, պաշտօն՝ զոր ամենայն յաջողակութեամբ վարեց 1860է ց1866։ Ցետոյ, Զմիւռնիա ղրկուեցաւ, ի գլուխ այն հաստատութեան զոր հիմնած է տեղւոյն միաբանութիւնը։ Անդ ևս ոչ նուազ նշանաւոր հանդիսացաւ։ Ցուներէն լեզուաւ իր քարոզներն ունկնդրելու համար խուռն բազմութիւն կը դիմէր յեկեղեցի։

Հայր Արսէն քաջահմուտ է սանսկրիտ լեզուին, արեւելեան լեզուաց, դասական մեռեալ լեզուներու, ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի և իտալերէնի։ Գեղարուեստից յոյժ տեղեակ է, և միանգամայն առաջնակարգ չափագէտ ու բնագէտ է։

Վաղը, կիրակէ, Գնալը կղզւոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ Գեր. Տ. Բարթողիմէոս Սրբազան հանդիսաւոր Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ։

Երկ՝ Էյուպի Պէշճեան վարժարանի տարեկան հարցաքննութիւնք կատարուեցան, ի ներկայութեան հրաւիրեալ եկեղեցականաց և աշխարհականաց։

Աշակերտք և աշակերտուհիք՝ հաւասար յառաջդիմութիւն ցոյց տուին հայերէնի, ազգ. մատենագրութեան, ազգային և սրբազան պատմութեան, և օտար լեզուաց մէջ։

Ներկայք խիստ գոհ մնացին տեսնուած յառաջդիմութենէն, ու շնորհակալութիւն յայտնեցին՝ Պատ. Թաղ. Խորհրդոյն և դպրոցի պաշտօնէութեան։

Տօքթօր Ստեփան Թերզեան մէկ ամիսէն վերադառնալու պայմանաւ Սամսոնի և Կեսարիոյ ճամբով այսօր կը մեկնի մայրաքաղաքէս յիւր հայրենիքն՝ Հաճըն, ծնողքը տեսնելու։

Տօքթօր Թէրզեան մտադիր է այս ուղեւորութեան առթիւ, զանազան գաւառաց բժշկական կեանքն ուսումնասիրել։

Չորեքշաբթի, յուլիսի 10ին, Թիֆլիսի երկրորդ մասի հաշտարար դատաւորի օգնականի մօտ նշանակված է Պ. Գրիգոր Իզմիրեանցի գործը, որը մեղադրվում է ըստ հաշտ. դատ. պատժ. օրէնսդրութեան 29 յօդուածի։ Անշուշտ մեր ընթերցողները յիշում կը լինեն, որ Օհանէզովի գործի քննութեան ժամանակ Թիֆլիսի նահանգական դատարանում, Պ. Իզմիրեանց հրաժարվում էր երդվել ռուսերէն լեզուով։ (Մշակ)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿՈՒԱՅ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Շագըր Թէքքէի կեցը գտնուած Էրթօղրուլ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին այդ մզկիթը գնաց հանդիսաւոր կերպիւ և ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին ֆրանսական դեսպանը, առաջին թարգմանը, զինուորական կցորդ Պ. Պէռաժէ, Ֆրանսայի երեսփոխանական ժողովոյ անդամ Պ. Լէոն Սէ, աւստրիական դեսպանն ու առաջին թարգմանը, անգլիացի Լորտ Քարնարվոն, Քռէտի Լիոնէ դրամատան տնօրէնն և ուրիշ շատ օտարազգի զբօսաշրջիկներ։ Ներկայից ոմանք սենեկապետաց միջոցաւ արժանացան կայսերական մեծարանաց։

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է առաջին կարգի Օսմանիէի պատուանշան շնորհել առ Պ. Լէոն Սէ։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ Սէլամլըքի հանդէսի պահուն Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ՝ Եըլտըզի պալատան առջեւ գտնուած քէօշկը առաջնորդուեցան ֆրանսական դեսպան Մօնդէպէլլօ կոմսը, առաջին թարգմանը, զինուորական կցորդը, Պ. Լէոն Սէ և աւստրիական դեսպան Պ. տը Քալիչէ ու առաջին թարգմանն, որք հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին։

Վեհ. Սուլթանի կայս. պալատ վերադառնալէն յետոյ ֆրանսական դեսպանը, նորա հետեւորդներն ու Պ. Լէոն Սէ և յետոյ աւստրիական դեսպանն ու առաջին թարգմանը Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցան և արժանացան կայս. մեծարանաց։

Թարգմանի պաշտօնը վարեց արարողապետ Մունիր փաշա։

—Պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովոյ Նորընտիր Նախագահ Ալի Պէյմալի փաշա երէկ կայս. պալատ գնաց և իւր նոր պաշտօնին համար շնորհակալութիւն մատոյց։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻՆ

Կիմանանք թէ ծրագիր մը մատուցուեր է Սըր Էտկար Վինսընդի, ընդհ. տնօրէն Օսմ. կայս. Պանքայի և միանգամայն նախագահ Ռէժիի վարչական խորհրդոյ, նպատակ ունենալով միանգամ ընդ միշտ բառնալ ծխախոտի մաքսախուսութիւնը։

Այս ծրագիր, որ կը խոստանայ աճեցնել Ռէժիի եւ կայս. Գանձուն շահերը, պատրաստուած է Հայու մը կողմէ։

Այս ծրագրոյն մէկ պատճէնն ալ ղրկուած է Մալիէի պաշտօնատան մէջ գումարուող յանձնաժողովին, որ կը զբաղի Ռէժիի գործերով։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ

Թէեւ Իզմիր-Գասապայի երկաթուղեաց ընկերութեան վարչական խորհուրդը մինչեւ ցարդ պաշտօնական տեղեկութիւն մը չէ ղրկած, սակայն, ինչպէս երէկ ծանուցինք, սոյն ընկերութեան հետ Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղւոյ արտօնատէր Պ. Նակէլմաքէրսի միացումը կատարուած իրողութիւն մըն է։ Այս նպատակաւ հարկ եղած բանակցութիւնները կատարած է Սըր Էտկար Վինսընդ, որուն ի Կ. Պոլիս վերադարձին, այս միացման լուր պիտի հաղորդուի կայս. կառավարութեան՝ վերջնական հաւանութիւն մը ընծայելու համար գործին։

Պ. ՕՊՈՒԱՆՕ

Օսմ. ծխախոտի Ռէժիի նախորդ տնօրէն և Բարիզու Օսմ. կայս. Պանքայի արդի տնօրէն Պ. Օպուանօ յառաջիկայ երկուշաբթի Բարիզէն պիտի մեկնի Վիէննա երթալու համար, ուր Պօլսոյ Օսմ. Պանքայի ընդհ. տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընդի և Վիէննայի Քրէտի Անշթալտ Պանքայի հետ պիտի խորհրդակցի օսմ. ծխախոտի Ռէժիի նոր տնօրէնին ընտրութեան նկատմամբ։

Արդէն ծանօթ է որ Քրէտի Անշթալտ օսմ. ծխախոտի Ռէժիի մասնակցող գլխաւոր հաստատութիւններէն մին է։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Օսմանեան զինուորական մասնագիտաց խումբն, ընդ նախագահութեամբ Սաբիթ փաշայի որ այժմ Փարիզ կը գտնուի, ֆրանսական ծովային նախարարութեան արտօնութեամբ, ներկայ գտնուեր է յուլիս 26 ին (Ն. Տ.) Սէն գետին վրայ կատարուած 92 թիւ թօրբիտօի փորձերուն։ Սաբիթ փաշա և օսմանեան սպայք գետին եզերքին վրայէն դիտեր են այդ փորձերը։ Կատարուած փորձերու պահուն այդ թօրփիտօի կատարելութիւնը տեսնուելով՝ օսմանեան սպայք քանիցս գոհունակութիւն յայտներ են։ Փորձերէն յետոյ հրամանատարի սրահին մէջ նախաճաշ մը տրուեր է ի պատիւ օսմանեան սպայից։ Ֆրանսական Գայ գործարաններու տնօրէն Պ. Պօրտէ բարեմաղթութիւններ ըրեր է վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին և Սաբիթ փաշա ևս ի պատասխանի նոյնպէս բարեմաղթութիւններ ըրեր է վասն կենաց Պ. Քառնոյի և ֆրանսական նախարարաց։ Ֆրանսական նաւային սպայ մը, որ ծովային նախարարը կը ներկայացնէր, բաժակ առաջարկեր է օսմանեան ցամաքային և ծովային զօրքերու փառացն համար։

Սաբիթ փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ այս յանձնախումբ, որ պաշտօն ունի տեսնել եւրոպական մեծ տէրութեանց կողմէ գործածուած թնդանօթներու տեսակը, ի մօտոյ Իտալիա պիտի ուղեւորի։ Այս յանձնախումբ, որ ցարդ Փարիզ կը գտնուի, ֆրանսական բոլոր գործարաններն այցելելէ յետոյ, Թուրինի ու Թէրնի գործարաններն և Սբեցցիայի նաւարանն ևս պիտի այցելէ և յետոյ Աւստրիա պիտի երթայ։

ՀԱՅ ԱՐՀԵՍՏԱԳԷՏ ՄԸ

Եգեսիայէն կը գրեն մեզ յուլիս 8 թուականաւ.

Կայսերական բարձր գնահատման արժանացած տեղացի սրագործ արհեստագէտ Պ. Յակոբ Գըլըճճըպաշեան, որոյ կայսերական կառավարութեան կողմէ ի Կ. Պոլիս կոչուելու մասին տեղեկութիւն տուած ենք արդէն, թուականէս 5 օր առաջ (29 յունիս) Մալաթիա-Սամսոնի ճամբով քաղաքէս մեկնեցաւ ի Կ. Պոլիս։ Մեկնման պահուն՝ համակրանաց և մեծարանաց ցոյցերով մեր արհեստագէտ հայրենակցին բաւական տեղ ուղեկցեցին մաղթելով ընկերացան իւր բազմաթիւ բարեկամք և արհեստակիցք։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Գավալայէն Թուէֆի հաղորդուած է աւազակութեան հետեւեալ դէպքը.

Սէլանիկցի Րիֆաթ էֆէնտի անուն վաճառական մը, որ ժամանակէ մը ի վեր Գավալա կը գտնուէր, անցեալ շաբթու Կիւմիւլճինէ երթալու համար ճամբայ ելեր է առնավուտի մը հետ։ Երկու ժամ երթալէ յետոյ ասոնց դիմացը ելեր են չորս-հինգ զինեալ աւազակներ, որք Րիֆաթ էֆէնտիի դրամը, ժամացոյցն ու ձին առեր և յետոյ առնավուտը կողոպտելու ձեռնարկեր են, սակայն այս վերջինը հակառակելով զէնքի դիմեր և ասոր վրայ աւազակաց և առնավուտին միջեւ կռիւ մը ծագելով, առնավուտն սպաններ է։ Այդ միջոցին Րիֆաթ էֆէնտի փախչելով ազատեր է։

—Իսքէչէի ու Կիւմիւլճինէի միջեւ ոստիկան-զինուորներու խումբ մը վեց աւազակներու հանդիպելով երկու կողմէն զէնքեր արձակուեր և աւազակներէ մին՝ դաղթական Մէհմէտ՝ սպանուեր ու միւս երկուքը ձերբակալուեր են։ Ոստիկան-զինուորք սկսեր են ամենայն սաստկութեամբ հալածել այդ աւազակներու միւս ընկերներն, որք յաջողած էին փախչիլ։

—Սէլանիկէն կը գրեն թէ անցեալները զինուորներու ու աւազակաց միջեւ եղած ընդհարման մը պահուն Եուսուֆ անուն աւազակ մը սպանուեր է, որուն վրայէն վնասակար թուղթեր գտնուեր են։ Խրիստօ անուն ուրիշ մարդ մը, որ բնիկ մանաստըրցի ըլլալով Սօֆիա գնացած եւ անդ այդ Եուսուֆի խօսքերուն համոզուելով միասին չարագործութեան սկսած էին, ընդհարման պահուն գիւղ մը ապաստանած էր ըսելով որ աւազակաց ձեռքը գերի էր և թէ կերպով մը ինքզինքը ազատած էր։ Խրիստօ յետոյ հարցաքննուելով ամեն բան խոստովանած և պահած տեղէն երեւան հաներ է իւր զէնքերն և այլն։

—Մանաստըրի նահանգին մէջ Իլիա վանուց անտառներուն մէջ տեսնուած աւազակներէ եօթը ձերբակալուեր են։

ԹԱՍՖԻՅԷԻ ԱՐԺԷԹՈՒՂԹՔ

Թասֆիյէի արժէթղթոց տասը հազարնոցներու ու հազարնոցներու կեղծերը բուն իսկ արժէթուղթերէն զանազանելու համար, ըստ մասնագիտաց հետեւեալ գլխաւոր տարբերութեանց պէտք է ուշադրութիւն ընել.

Տասը հազարնոցներ.—Բուն իսկ արժէթուղթերու վրայ գտնուած կապոյտ գոյնով շրջանակին վերի մասին ձախ անկիւններուն՝ տասը հազար թուանշանը գրուած տեղէն ձախ կողմի եզերքին կից հանդիպակաց գծերու միջոցը պարապ է, մինչդեռ կեղծին մէջ այդ պարապութեան մէջտեղ չեղ գիծ մը կայ։ Նոյնպէս այդ տեղի աջ կողմն տակը գտնուած և երկու հանդիպակաց գծերէ կազմեալ գօտիին մէջ խիստ բարակ գրերով գրուած «օն պին ղրուշ»ը, բուն իսկ արժէթղթոց հետ բաղդատելով, կեղծին մէջ բոլորովին տարբեր է և խառնակ ձեւ մը ունի։ Կեղծ արժէթուղթերու ետեւի կողմը գտնուած գրերն ևս չեն նմանիր բուն իսկ արժէթղթոց գրերուն։

Հազարնոցներ.— Կեղծ արժէթուղթերու եզերքի շրջանակին վարի կողմի գօտիներուն մէջ գտնուած «պին ղրուշ տըրը»ը կազմող տառերն աւելի ցըլուած են բաղդատմամբ բուն իսկ արժէթուղթերուն, և ասոնց մէջ այդ գրեր գօտիներու վարի գծին կցուած ըլլալու չափ մօտ են, մինչդեռ կեղծերուն մէջ փոքրիկ հեռաւորութիւն մը կայ։ Ասկից զատ, բուն իսկ արժէթղթոց վարի ձախ կողմի «հազար» թուանշանը պարունակող տեղերէ միոյն վրայ գօտին գոցած ըլլալով, «պին ղրուշ տըրը» ի տեղ միայն «րուշ տըր» մնացած է, մինչդեռ կեղծերուն մէջ «ուշ տըր» գրուած է։

Մաքսային վերատեսչութիւնն՝ Ղալաթիոյ մաքսատան հանդէպ գտնուած ընդարձակ սրճարանը տարեկան 120 ոսկւոյ վարձած է։ Այդ սրճարան սրահի մը պիտի վերածուի ուր ուղեւորաց կարասիները պիտի քննուին։

—Չէթինէի օսմանեան նորընտիր դեսպան դեր-ընդապետ Ահմէտ պէյ երէկ իրիկուն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ եւրոպական կառախումբով։

—Պատըգիւղի թաղապետութեան պաշտօնեայք նախընթաց օր նոյն գիւղի մըրգավաճառաց խանութներէն հազար հինգ հարիւրէ աւելի փտած վարունկ, սեխ ու ձմերուկ գրաւեցին և ծովը նետեցին։

—Հագիգաթ կը պատմէ թէ Չէնկէլգիւղցի Սալիհ անուն մարդ մը, որ մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ է եղեր, իւր կնոջ խորհրդով յունաց Այօս Բանթօլէմօն վանքի Այազման կերթայ լուացուելու համար։ Սալիհ առաջին լուացումը կընէ և երկրորդին յանկարծամահ կըլլայ։ Անմիջապէս բժիշկներ կը բերուին, որք մահը կը հաստատեն և հետեւաբար մարմինը կը թաղուի։ Մէկ քանի օր յետոյ մարմինը գերեզմանէն հանուելով դիազննութիւն մը կատարուեր է։

—Գարթալի Բաշա գիւղին մէջ սրահարախտ երեւան ելած ըլլալով, հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են ճարակումն արգիլելու համար։

—Ատանայի կուսակալը հեռագրած է թէ նահանգին ամեն կողմին մէջ առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է։

—Նախընթաց իրիկուն, Ախոր Գաբուի արքունի ամիրանոցին պահապանաց պետը՝ Հասան աղա՝ կերած կերակուրէն թունաւորուեցաւ։ Իւր տղան անմիջապէս տուն փոխադրեց Հասան աղան, որ անմիջական դարմաններու շնորհիւ ազատեցաւ։

—Անցեալները Սկիւտարի շրջակայ գիւղերէ մին բնակող մարդ մը զոհ գնացած է իւր ագահութեան։ Սկիւտարի մէջ նշանառութեան փորձեր կատարուած պահուն գնդակներէ մին գետն ինկած էր։

ՔԱՐՄԷՆ ՍԻԼՎԱ (CARMEN SYLVA)

Քարմէն Սիլվա՝ քերթողի, մօր եւ դըշխոյի երրեակ թագերով պսակեալ Ռումանիոյ Ելիսաբեթ վեհափառ թագուհւոյն քերթողական անունն է։ Ի գլուխ իւր չնաշխարհիկ վէպին՝ զոր կը համարձակիմ թարգմանօրէն ընծայել ի վայելս ընթերցասէր ազգայնոց՝ պատշաճ կը թուի ինձ հեղինակը ծանօթացնել համառօտ կենսագրութեամբ։ Նոյվիտի Մօնրբբօ դղեակը Վէստէր Վալտի բլրոց շղթային ցցեալ մէկ կատարին վրայ կը բարձրանայ։ Հանոս կը շրջապատէ այդ պատմական դաշտը զոր Հռովմայեցիք, Գերմանք եւ Փռանկք իրարմէ յափշտակեցին արիւնահեղ պատերազմներով։ Նոյվիտի աւանն իւր գեղեցիկ դղեկաւ՝ աջակողմը կը բարձրանայ. անոր դէմ կը կանգնին Վայսէնթուրմի տները։ Աչքը՝ այդ բարձրերէն ընդարձակ հորիզոն մը կ'ընդգրկէ որ կը տարածուի՝ երբ օդն պայծառ է՝ մինչեւ ի Քօպլէնց։ Բազմաթիւ գիւղեր ցիր ու ցան այդ դաշտավայրին մէջ՝ կը պատսպարին անտառաց հովանւոյն տակ. մէջտեղէն կը սողոսկի Վէտը՝ որ մանուածաւալ շրջաններով՝ կ'երթայ թափիլ ի Հռենոս։ Երկու լեռնագօտիք՝ յարեւելից Վէստէրվալտի գագաթներն՝ ի հարաւոյ Հունսրուքի կոթնող բլուրներն այն հովիտը կը փակեն։ Դղեկին ետեւէն կը բարձրանան սօսեաց հինաւուրց անտառներն իրենց տերեւախիտ ոստերով կազմելով դալարեաց մեծամեծ կամարներ որոց ծով անջրպետներուն մէջ հազիւ կը թափանցեն արեւու ճառագայթները։ Այս վսեմ դիրքին մէջ կը կանգնի Մօնրբօյի դղեակը՝ ծննդավայր թագուհւոյն՝ դուստրը Հերման իմաստասէր իշխանին եւ Նասաուի Մարիամ իշխանուհւոյն որ մինչեւ ցայսօր իւր կալուածոց մէջ ամէն տառապելոց նախախնամութիւնն է։

Այս սքանչելահրաշ տեսարանաց մէջ մեծցաւ նորատի իշխանուհին՝ Ելիսաբէթ Պաւլինէ Օտթիլիա-Լուիզա որոյ խանդավառ սիրտն բնութեան ամէն երգոց ձայնակից էր։ Անձրեւի՝ ձեան՝ մրրկաց տակ՝ տունն իրեն նեղ գալով՝ կը վազվզէր անտառներուն մէջ՝ հանդիսատես բնութեան պայքարներուն՝ իւր ետեւէն վարելով միշտ Ս. Բեռնարդոս լերան եբեք հուժկու գամփռեր։ Երբ մրրիկը կը գոռար՝ երբ ազազուն տերեւք յորձանապտոյտ կ'ամբառնային եւ ոստաքանց կը տատանէին ծառերը՝ Ելիսաբէթ երջանիկ կ'զգար ինքզինք՝ եւ կ'ընթանար ձոր ու դաշտէն՝ մրրկին գոռումը լսելու որ իրեն հոգւոյն համար նշանակութիւն մ'ունէր։ Տուն վերադառնալուն իւր բոլոր զգացումները կը հեղուր քերդուածոց մէջ զոր ամենուն աչքէն ծածուկ կը պահէր։ Իւր չնորհագեղ աշխոյժն, իւր նուրբ հասակն, իւր եռանդուն գոյները, իւր թուխ վարսից առատութիւնը, մեծ կապոյտ ականոլիքը՝ խորահայեաց եւ միտոյզ՝ իւր շուրջը հրապոյր մը կը ծաւալէին որ զինք անտառաց վարդ (Waldröschen) մականուանել տուին։ Երբ յետ ուղեւորութեանց ի Հելուետիա՝ բարձր Իտալիա՝ 1860ին Պերլին գնաց Աւգուստա թագուհւոյն քով՝ որ զինք ժամանակ մը կ'ուզէր քովը պահել՝ Բռուսիոյ բազմածէս արքունիք սարսափեցան՝ թէպէտ եւ, կ'ըսէ Քարմէն, ըստ կարի բռնադատեցի ինքզինքս սովորութեց սահմաններէն չանցնելու եւ չնորհքով խօսակցելու համար։ 1862ին իշխանուհւոյն Օդդօ եղբայրը մեռնելով՝ եւ իւր հայրը՝ Հերման իշխանը ցաւոց անկողինը գամուած մնալով՝ իշխանուհին վերադարձաւ ի Մօնրբբօ ուր իւր անխոնջ աշխոյժը զբաղեցնելու համար երկու որբ աղջկան եւ որբ մանչու մը դաստիարակութեան պարապեցաւ։ Ասոնք իրեն սրտելք չէին ըլլար միանգամայն երաժշտութիւն եւ նկարչութիւն ուսանելու։ Յաջորդ տարին Ռուսիոյ արքունեաց մէջ անցուց ի Ս. Բեթերսպուրկ՝ յորմէ ետքը ծանրապէս հիւանդացաւ եւ նոյն պահուն իւր հօր մահուան գոյժն՝ զոր եւ ոչ իսկ կրցեր էր տեսնել յետին ժամերուն մէջ՝ աւելի եւս ծանրաթախիծ ըրաւ զինք։ Այնուհետեւ սրտին տիրող զգացումն եղաւ տխրութիւնը, թէեւ յիտալիա, ի Ֆրանսա ուր ուսմունք առարտեց Համալսարանին Դպրութեանց ճիւղին հետեւելով՝ մեծ յաջողակութեամբ պարապելով միանգամայն հին եւ նոր լեզուաց, ի Գերմանիա եւ ի Շուէտ անդուլ երթեւեկութեամբք ամէն տեղւոյ հրաշալեօք իւր միտքը կը պարարէ եւ կը գեղազարդէ, եւ ինք որ գործօն կենաց տենչէ զգածեալ «մինչեւ իսկ վարժուհի» ըլլալ կը փափաքէր, 1869ին կը կոչուի ոչ միայն քաղաքական նկատմամբ՝ այլ ի սիրոյ Կարոլ Թագաւորի՝ Տիկին ըլլալու Ռումանիոյ որ խանդավառ բերկրութեամբ եւ տօնիւք ողջունեց իւր համակրելի իշխանուհին։ Իւլպաք կը պատմէ թէ ի՛նչպէս Ելիսաբէթ իւր ուղեւորութեանց միջոցին կրցաւ գտնել այն թագը որ զինք պիտի պսակէր. «Օր մը, ի Պերլին, Ելիսաբէթ իւր սովորական աշխուժիւ կ'իջնէր պալատին սանդուղներէն՝ երբ ոտքը գայթեցաւ քանի մը աստիճաններէ վար եւ մահացու անկում մը կրնար ըլլալ՝ եթէ հոն ներկայ չգտնուէր Կարօլոս Հօհէնցօլլեռն իշխանը՝ որ ժամանակին հասաւ զինք իւր գրկաց մէջ ընդունելու։ 1869ին Ելիսաբէթ նոյն գրկաց մէջ պիտի իյնար՝ բայց այս անգամ այլ եւս չգատուելու պայմանաւ»։ 1870 սեպտեմբեր 8ին Թնդանօթի 21 հարուած աւետեցին Ռումանիոյ թէ իշխանուհի մը ծնած էր զոր Մարիամ անուանեցին՝ եւ որու իւր կաթողին մայրն յարեցաւ խոլոյն անպատմելի այլ աւա՛ղ տարաբաղդ սիրով։

Մայրական խնամք իրեն մոռցնել չը տուին իւր բնական միտումներն, եւ ոչ իւր արքայական պարտականութիւնքը։ 1871ին հաստատեց առաջին աղքատախնամ ընկերութիւնը եւ նոյն ժամուն «Մանկանց կարեւոր եղած դրոց» հրատարակութեան ընկերութիւն մը։ Ի վերկենդացումն եւ ի քաջալեր տեղական արուեստից՝ թագուհին որոշեց հագուիլ ըստ տարազու վաղեմի բնակչաց՝ երբ Քարբաթու լերանց ամառանոցը կ'երթայ։ Բոլոր դրանիկ բամբիշանք թագուհւոյն հետեւեցան, եւ մարդ ինքզինք ըղձանուշիկ երազաշխարհաց մէջ փոխադրեալ կը կարծէր երբ այդ վայրենի լերանց վրայ մարնջաձայն հեղեղներուն քով՝ երկնուղէշ սօսեաց անտառներուն խորը կը տեսնէր այլ եւ այլ նորածաղիկ տիկիններ եւ աղջիկներ՝ ծփուն երփներփն լոդիկներով ծածկուած։ Նկարակերտ բանուածք եւ ոսկի ճանակք փայլ զփայլի արեւուն դէմ, ոսկի խոյրը, թէթեւ շղարշը մինչեւ ոտքն երկնցած՝ եւ քնքշանօք մը պարանոցին եւ գլխուն շուրջը պարուրուած՝ արեւելից ամենէն ցնորական տեսարանները կը պատկերէին։ Արդէն թագուհին կ'ախորժի շրջապատել մատաղ օրիորդներէ զորս գիտէ ամենն ալ զբաղեցնել, եւ իւր ժրութեամբ կը յիշեցնէ երբեմն իւր մանկութեան առած «փոթորիկ» մականունն։ Արեւելեան ժամանակաց պատկեր մ'է տեսնել զթագուհին՝ ազգային գոյնզգոյն տարազով զգեցեալ՝ ծառոյ մը ոտքը նըստիլ, եւ մատաղ աղջկունք իւր շուրջն ամփոփած բազմոցներու վրայ, ամէնքն զմայլած անոր մէկ գեղեցիկ ընթերցուածէն կամ ունկնդրելով մայրենի խրատուցը։ Այս ժամանակներն եղաւ որ փոքրիկ իշխանուհին կարմրախտէ բռնուեցաւ ծանրապէս որոյ վրայ թաղանթի բորբոքումալ հասնելով՝ տղան չկրցաւ դէմ դնել եւ Աւագ Հինգշաբթի առաւօտուն հոգին աւանդեց. վերջին խօսքն էր «Ամէն բան լմնցա՛ւ»։ Թագուհւոյն կսկիծն այդ օրէն սկսեալ անմխիթար մնաց։ Համակամեալ Աստուծոյ անդարձ հրամանաց՝ գլուխը ծռեց եւ ինքն իւր ձեռօք կափոյց զաւկին կապոյտ սքանչելի աչուըներն. երբ թագաւորը կը ջանար զինք սփոփել, «Աստուած, ըսաւ նա, քան զմեզ աւելի սիրեց տղաս, որովհետեւ իւր քովն առաւ»։ Երբ դագաղի մէջ ամփոփեցաւ մատաղ մարմնիկը. «Ո՛վ Աստուած՝ աղաղակեց թագուհին՝ օրհնէ՛ զաւակս...»։ Ծաղկափթիթ դագաղը հայրը կը վերցնէր հանդերձ նորատի սպիտակազգեաց օրիորդաց՝ առաջի բազմութեան ժողովրդեան եւ անոր դամբանն ուխտատեղի մը եղաւ ուր վշտակից ժողովուրդն խուռն բազմութեամբ կը դիմէր։ Ահաւասիկ փոքրիկ քերթուածոց մին իւր աղջկան անմոռաց յիշատակին նուիրուած։

«Ո՛չ, ո՞վ պիտի տայ ինձ քո թեւիկներդ, քնքուշ զմայլելի ձայնիդ շեշտերը. Ո՞վ պիտի տայ ինձ քո համբոյրդ՝ քո ջերմ համբոյրդ՝ թռչնիկի յստակ երգէդ վերջը.

«Ո՞վ պիտի տայ ինձ քո սիրոյ խօսքերդ, փոքրիկ ոտկանցդ թեթեւ քայլը՝ որովք այսր անդր՝ ամենուրեք կը թեւածէիր։ Ո՛չ, սիրտս հետդ կը թեւածէր։

«Ո՞վ պիտի տայ ինձ քո հրաշագեղ ոսկեփունջ մազերդ՝ որ սրբուհւոյ մեզմ պըսակի մը պէս շուրջդ կը բոլորէին։ Զաւա՛կս, զաւա՛կս, ո՞վ պիտի լրացնէ այդ պարուտ. Ո՛չ, երկնային երջանկութիւնը միայն զայն կրնայ ըլլալ»։

Ահաւասիկ փոքրիկ, սիրուն եւ բնական քերդուած մ'ալ Սիլվային՝ իւր տղուն նոր լեզու ելած ժամանակ։

Որոշ որոշ ըսաւ—մայրիկ—
Մայրի՛կ—ըսաւ իմին տղաս.
Կը ծիծաղի եւ կը կրկնէ
Երբ քաղցրութեամբ խնդրեն իրմէ։

Շա՛տ չա՛տ որոշ որոշ—մայրի՛կ—
Ոհ այն ինչ բա՛ռ հիանալի.
Աղօթքս անդուլ զայն իւր շրթնէն
Ցափշտակել հեզ մ'ալ կ'ուզեն։

Բայց երբոր ես պարծենալով
Այլոց կ'ուզեմ լսել տալ զայն
Անմեղ պզտիկն յամառաբար,
Բընաւ բերանը չըրանար։

Զիս կը հեգնեն ենթադրելով
Թէ պարզապէս պատրանք մ'է այն.
Բայց հազիւ հազ մինակ մընայ
Նոյնը մէկէն կը կրկնէ նա.

Կարծես գաղտնիք մըն է այն մեծ
Զոր ինձ միայն կը վստահի,
Ես աշխարհի առջեւ համայն
Կը բաղձայ հռչակել զայն։

Ո՛վ մարդիկ՝ մա՛յր եմ.—չը՛ւնիք թէեւ
Մինչեւ հեռուն պատմեցէք զայդ.
Իմ Մարեմիկս ըսաւ. «մայրիկ»
Ցերգը» ձեր զայն ըսէք թռչնիկք։

Այն աղէտքէն ի վեր աւելի եռանդեամբ դպրութեանց հետամուտ եղաւ. առաջին անգամ իւր մօր հետ Լոնտոն երթալուն մատենիկ մը իրեն նուիրեց. «Իմ ուղեւորութիւնս աշխարհիս մէջէ, փոքրիկ տաղք եւ քերթուածք՝ մօր մը սրտին փառահացեալ»։ 1875ին երկու ոտքը հիւանդութենէ լուծեալ՝ բանի անկողին մնալու հարկադրեալ՝ գրեց իւր սիրեցեալ կրտսեր Օդդօ եղբօր կենսագրութիւնը։ Ռումանիոյ մէջ պատահած քաղաքային մեծամեծ փոփոխութիւններ առիթ ընծայեցին ժողովրդեան իւր սէրն երախտագիտութեամբ ու զարմանօք արտայայտելու առ թագուհին, որ իւր կողմէն մատենագրական երկասիրութիւններէ դուրս ալ անգործ չէր մնար։ Արդարեւ բաց ի վերոյիշեալ բարեգործական հաստատութիւններ՝ որոց մին է Հելենէ պատսպարանը՝ 600է աւելի աղջիկ կը կրթէ, որոց մէջէն նախամեծար կը համարին հարս ընտրել ամուսնացող պատանիք՝ այսչափ բարեհամբաւ է վարժարանն. հիմնեց նաեւ ասեղնագործութեան դըպրոց մը Scola Elisabeta Doamna 70է աւելի աղքատ աղջկունք հոն պարզ դաստիարակութեան մը հետ կը սովրին ամենէն նուրբ ասեղնագործութիւնները։ Բարեգործական ընկերութիւն մը «Ելիսաբեթեան ընկերութիւնը» հիմնարկեալ ի թագուհւոյն, տարին 30 հազար ֆրանքէ աւելի փայտ կը բաշխէ տնանկաց։ Հաստատեց նաեւ տիկնանց ընկերութիւն մը «Albina» որոյ նպատակն է հոգ տանիլ աղքատ կանանց որ հասարակ գործեր միայն բանիլ գիտեն. հազարաւոր կանայք անով կը պարապին, եւ 1884ին կանանց համար 30 հազար վրան, եւ հիւանդանոցներու համար անթիւ լաթեր պատրաստեց։ Իւր հիմնարկած ուրիշ ընկերութիւն մ'ալ է «Concordia» որոյ նպատակն է ազգային ընդհանուր ճարտարագործութիւնը վերականգնել։ Furnicae առաջնոյն կից ընկերութիւն մ'է որոյ նպատակն է Ռումանական ձեռագործներ միայն գնել եւ վաճառել մանաւոր իրեն յատուկ շուկայի մը մէջ։ Վերջապէս՝ բաց ի ժողովրդական խոհանոցներէ՝ հիմնեց նաեւ «Քորք Գթութեան» անուանեալ ընկերութիւնն որ այսօր կատարելապէս բարգաւաճ է։ Միով բանիւ ամէն ժողովրդական ձեռնարկաց մէջ իւր գործակցութիւնը կայ եւ ինքն իւր կենաց օրէնք առած է աշխատութիւնը։

Բազմաթիւ երկասիրութեանց մէջէն յիշատակենք, «Թագուհւոյ մը մտածութիւնք», գրուած հիանալի փափկութեամբ՝ Ֆրանսերէն լեզուաւ վասն զի Քարմէն փոխն ի փոխ կը գրէ Ֆրանսերէն՝ Գերմաներէն եւ հիմայ Ռումաներէն եւս. այս երկասիրութեան մէջ կը զեղու Սիլվա օր ըստ օրէ իւր մտաց բոլոր նրբութեան եւ սրտի թաղծութիւնը։ Բայց այս թաղծանք ոչ ի սկեպտականութեան ոչ ի վհատանս կ'առարկուին. ոչ Շօբէնհաուրի յոռետեսութիւնը՝ ոչ ժամանակակից իմաստասիրութեան յուսահատութիւնն ունի։ Հոն, կան հաւատք եւ բնութեան հզօր եւ առողջ հոգւոյ մը մէջ բողբոջած տրտում եւ տրտմեցնելու կապոյտ փոքրիկ ծաղիկն է՝ նաբոյս մեծամեծ եղեւնեաց ստորոտը ծլած. «Սափիոյ», «Համմէրշդատ», «Վէպեր տէն Վասէրն» եւ «Լայտէն Էրտէնկանկ», «Վէպք Բէչէլի», «Եհովա», «Մայնէ Րուհէ» որոց մէջ Քարմէն Սիլվա քերթողական բարձրագոյն կատարները կը հասնի, եւ վերջին երկն «Իմս Հանոս» հաւաքածոյ սիրուն քերթուածոց։

Համառօտիւ կ'անցնինք իւր երկասիրութեանց վրայ, շատերն ալ զանց ըրելով՝ քանզի կը յուսանք առանձինն անոնց վրայ երկարաբանել պատեհ առթիւ. բայց հարկ է քանի մը խօսք ըսել «Աստրային» վրայ զոր թարգմանութեամբ կը հրատարակենք յառաջիկային։

«Աստրան» թղթակցութեան եւ օրագրի ոճով գրուած է. այս կերպ գրութիւնն այն առաւելութիւնն ունի որ անձանց ամենէն ներքին զգացուածքը բացատրելու առիթ կ'ընծայէ։ Սակայն այնու իսկ դժուարին է որ գրեթէ ամէն վայրկեան պատմութիւնն ընդհատելով հետաքրքրութիւնը կրնայ նուազեցնել եթէ մեծ ճարտարութեամբ գրուած չըլլայ։

Ահա համառօտիւ վէպին նիւթը՝ բոլոր միջադէպներն ի բաց թողլով։

Աստրա գերման ազնուական տոհմի մը պատկանող աշխոյժ եւ գեղեցիկ աղջիկ մ'է՝ չքնաղ ծրիւք օժտեալ։ Իւր քոյրը Մարկօ՝ հանդարտ այլ ազնուասիրտ կին մը՝ տասնամօք քան զնա երէց՝ արդէն ամուսնացեալ է Սանտէր անունով հարուստ, մտացի եւ երիտասարդ կալուածատիրոջ մը հետ որոյ հետ երջանիկ կեանք մը կը վարէ եւ արդէն չորս զաւակաց տէր եղած է։ Մարկօ իւր քոյրը կը հրաւիրէ որ գայ ի Պուրտա հոն քիչ մը ժամանակ կենալու՝ ոչ առանց գաղտնի յուսոյ զինքն հոն լաւ ամուսնացնելու։ Մօրոշ՝ ամենահարուստ երիտասարդն՝ կը կաթոգնի աղջկան եւ ամուսնութեան կը խնդրէ, բայց Աստրայի բնաւորութեան յարմար չէ՛ւ էր անոր աւելի գործնական նկարագիրն, եւ աղջիկն աւելի կ'ախորժի Սանտէրի հետ տեսակցութեններէն։ Ցիրաւի յանդգաստից տալով եւ տաղեր մէջ կ'արծարծի այն սոսկալի սէրերէն մին որոց ելքն անծանօթ մթին գահավէժներ կան։ Բայց ի՛նչ բառերով ներբողելու է հոս հեղինակին ճարտարութիւնն. ի՛նչ հրաշալի ասրձաւորութիւն կրից. ի՛նչ հանդարտութիւն ի՛նչ խորութիւն, ի՛նչ ծանօթութիւն ամենէն ծածուկ խորշից մարդկային սրտի։ Ինչպէ՛ս կիրքը խոր է սրտառուչ եւ բնական։ Երբ գործին ամբողջութիւնը միտքս կը բերեմ՝ կը թուի ինձ տեսնել այդ լայն եւ խոր մեծամեծ գետերէն մին որոյ երեսին վրայ դոյզն իսկ խորշոմ մը չնշմար. ուր՝ եւ սակայն բուռն թափով ջրոց ահագին զանգուածներ կը թաւալեցնէ իրեն ալեաց տակ փեռեկեալ զարհուրելի անդունդներուն վրայէն։ Ի՛նչ ըսենք հապա բարոյ նկարագրին ճգրտութեան ու գեղեցկութեան վրայ. ի՛նչ աշխոյժ, ի՛նչ սիրունութիւն անմեղութեամբը, մոլորեալ Աստրային վրայ. ի՛նչ սոսկալի պատերազմներ պաշտելի Մարկոյին միամիտ եւ խանդակաթ հոգւոյն մէջ. ի՛նչ բուռն վայրագ բորբոքմունք վայրապար ինքզինք զսպել ջանացող Սանտէրի լանջաց մէջ. ի՛նչ անսահման սէր Մօրօշին։ Ամէն վայրկեան երեք սրտերու մէջ մղուած գաղտնի պատերազմը՝ որ գերեսին եւ տարբեր պատճառներով կը տանջէ եւ զոր երբեքն ալ ծածկել կը ջանան սրտաքուռամ՝ երբեմն իսկ դադրած կը կարծեն՝ մինչ նա հեռագնէտէ ի ներքուստ կը բորբոքի, ամէնէն հետաքրքրաշարժ եւ զարմանալի տեսարանաց մին կը ներկայացնէ զոր ճարտար ձեռք մը ստորագրած ըլլայ։ Կարծես վեհափառ հեղինակն իրեն նկարելու զօրութիւնը գրչին է յանձներ եւ անմոռաց ճշմարիտ պատկերներով անգին թանգարան մը կ'ընծայէ յաչս ընթերցողաց որք եթէ մանրացուցիչ խուզարկելու ելլեն մարդկային սրտին ամէնէն աննշմարելի վէրքերը, պիտի տեսնեն զանոնք իրենց եղերական մերկութեան մէջ։

Այս յատկութիւնք են որ Քարմէն Սիլվայի այս երկը պիտի ազատեն ի կորստենէ որուն սահմանեալ են խումբ մը վէպեր որոց մէջ երեւակայութիւնը միայն դեր կը խաղայ եւ որոց ընթերցումը ոչ մի ազնուական գաղափար՝ ոչ մի օգտաւէտ խրատ՝ ոչ մի յաւիտենական ճշմարտութիւն կ'ազդէ ընթերցողին։ Իսկ՝ թէ յաջողած ըլլամ ըստ կարի պարզ եւ բնական ոճով ըրած այս թարգմանութեանս մէջ պահել բնագրին քաղցր նշոյլներն եւ այնպէս ազդել ընթերցողաց ինչպէս բնագիրն ազդեց յիս եւ ի բարեկամս իմ։

Թ. ԹԵՐԶԵԱՆ

ՀԱՅ ՄԻՏՔՆ Ի Ե. ԴԱՐՈՒ

«Գրական Շաբթուն» մէջ, — բացատրութիւն մը որով Աբէլ-Բէյ մկրտեց Սրբոցն Սահակայ եւ Մեսրոպայ տօնախմբութեան նուիրեալ շաբաթը,—բաւական խօսուեցաւ Առաջին Թարգմանչաց մեծագործութեան վրայ։ Ի վեր հանել պէտք է սակայն խնդրոյն մէկ ուրիշ երեւոյթը։ Ս. Գրոց հայերէն թարգմանութեան սքանչելի լեզուն Սահակայ եւ Մեսրոպայ լեզուն չէր միայն։ Այս լեզու աւելի կամ նուազ հասկնալի էր ժողովրդեան. ապա թէ ոչ՝ չէր գործածուեր ի թարգմանութեան Ս. Գրոց, զոր հայերէնի վերածելու գաղափարն յղացող Սրբոյն Մեսրոպայ բուն նպատակն էր Ս. Գիրքն հասկնալի ընծայել ժողովրդեան։ (*) Եթէ լեզուն հասկնալի էր ժողովրդեան, ապա ուրեմն՝ Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ գեր ի վեր՝ այն լեզուին տէրն էր հայ ժողովուրդը։ Զայս կ'ըսեմ յիշեցնելու համար թէ՝ մեր ծանօթութեանց արդի վիճակին մէջ՝ կարելի չէ իբրեւ հաւանական ընդունիլ այն հայեացք թէ Առաջին Թարգմանիչք գլխովին ի նորոյ ճարտարած, հնարած, յերիւրած լինին ոսկեդարեան հայերէնն։

Իրաւ, ոսկեդարու հայերէնը լոկ հայ աւազէ չի բաղկանար։ Հայկաբանութեան հին դպրոցի վարժապետներուն համար ամենայն ինչ հայերէն է եւ նուիրական հայերէն՝ Ե. դարուն մէջ։ Իսկ արդի լեզուագիտութիւնն առանց ազգասիրութեան կը դիտէ, կը քննէ, կ'որոշէ, եւ ամօթ չի համարիր որ լեզու մը զանազան ցեղային տարրերէ բաղկանայ, բաւ է զի իւր մէջ ձուլած, մարսած լինի զանոնք։ Ս. Գրոց հայ թարգմանութեան լեզուն կը ցուցնէ Հայոց արիական ազգատոհմին պատկանելուն եւ Պարսից դրացի գտնուելուն լեզուական նշաններն, ինչպէս եւ հելլէն քաղաքակրթութեան ազդեցութիւնն հայ մտաց վրայ։ Այսինքն՝ շատ մը հին պարսկերէն եւ յունարէն կան հայերէնի մէջ, աւելի կամ նուազ հայացեալ. պարսկերէն՝ վարչական, քաղաքական, զինուորական գաղափարաց արտայայտութեան համար մանաւանդ, յունարէն՝ իմաստասիրական, գիտական, արուեստական բացատրութեանց համար, եւ լեզուին քերականական կազմութեան համար։ Բայց որովհետեւ լեզուի մը մէջ շատ մը օտար տարրեր կան, չի հետեւիր թէ այն լեզու անհասկնալի է ժողովրդեան։

* * *

Պարսկերէնի եւ հելլէներէնի ազդեցութիւնն հայերէնի վրայ՝ Ս. Գրոց լեզուն անհասկնալի չէր ընծայեր հայ ժողովրդեան ա՛յն պատճառաւ զի այս ազդեցութիւն դարերու ծնունդ էր, որոց միջոցին ժողովրդեան միտքն եւ ականջն ընտելացած էին այն օտար տարերց ներկայութեան, եւ ոչ միայն ընտելացած, այլ եւ Հայն ընտելացուցած էր զայնս, հայ ձեւ տալով անոնց։ Եւ իրօք, երկրին արեւելեան մասը Պարսից հետ անընդհատ հաղորդակցութեան մէջ էր, եւ դրացնութեան առեւտրական, ընկերական եւ այլ յարաբերութեններն զատ, քաղաքական կապակցութիւնք ևս կային, որոց բերմամբ Պարսից լեզուն աւելի կամ նուազ հասկնալի էր Հայերուն, ինչպէս այսօր Օսմանցւոց լեզուն հասկնալի է։ Քսենոփոն հայ գիւղացիներու հետ խօսակցեր է պարսիկ թարգմանի միջոցաւ։ Երկրին արեւմտեան մասն ալ յունախօս տարրերու հետ շօշափման մէջ կը գտնուէր. հոն ժամանակ առ ժամանակ կային յունական քաղաքական կապակցութիւնք, երբեմն շատ սերտ եւ զօրաւոր։ Եւ եթէ այսօր արեւմտեան լեզուաց եւ գրականութեանց ազդեցութիւնը գրական հայերէնն անհասկնալի չընծայեր ժողովրդեան մեծ մասին, հաւանական է զի իշխանաւոր դասուն ու կղերին դարերով մշակած եւ գործածած մէկ լեզուէն, այն է՝ հելլեներէնէն հայերէնի փոխառութիւնք բոլորովին անհասկնալի չէին ժողովրդեան։ Զի յայտնի է թէ Քրիստոնէութիւնը չէր միայն որ հելլէն քաղաքակրթութեան եւ լեզուին հետ ի յարաբերութեան դրաւ զմեզ։ Հեթանոս Հայոց իշխանաւոր եւ ազնուական դասերն ինչպէս եւ հայ քուրմերն ոչինչ նուազ սիրած մշակած են հելլէն լեզուն ու դպրութիւնն։

Արդ, եթէ Ս. Գրոց լեզուն հայ ժողովրդեան լեզուն էր,—եւ ոչ թէ՝ ոմանց կարծեաց համեմատ՝ պարզապէս մի քանի վանականներու ճարտարարուեստ գիւտն, յորմէ իրենց աշակերտք միայն բան մը հասկնային,—այս լեզու, իբրեւ հայ մտաց ծնունդ, ի՞նչ գաղափար կուտայ այն մտաց վրայ։

Միտքը բառէն յառաջ է։ Ո՛չ թէ բառն է որ ծնած է զգաղափար, այլ գաղափարն է որ ծնունդ տուած է բառին։ Մարդը նայեր է, առարկայ մը տեսեր է, դիտեր է, եւ ուրիշ առարկայներէ որոշելու համար զայն, հարկադրուեր է անուն մը տալ անոր։ Դարձեալ, մարդ հարկաւ նախ հիւանդացեր է, ցաւին զգացումն ունեցեր է, եւ զայն որոշելու համար ուրիշ զգացումներէ, պէտք զգացեր է անուն մը տալ այն հիւանդութեան, այն զգացման։ Եթէ գաղափարը չունինք, բառը բան մը չիմացներ մեզ։ Եթէ բառը կայ, ուրեմն գաղափարն ալ կայ։ Ուր կազմակերպեալ լեզու մը կայ, կը հետեւի թէ կազմակերպեալ միտք մը կայ։ Լեզուին զարգացման աստիճանն ալ համեմատական է մտաց զարգացման աստիճանին։

Եւ կազմակերպեալ միտք կազմակերպեալ կեանք կ'արտայայտէ։ Ինչ տեսակ պայմանի մէջ է մարդ, այն տեսակ միտք կ'ունենայ։ Վայրենւոյն միտքն իւր վարած կեանքին համեմատական է։ Միտքը բնականապէս կ'ազդուի մարդուս ընկերական, տնտեսական, քաղաքական միջավայրի հանգամանքներէն, եւ անոնց համեմատ գաղափարներ կը կազմէ, որք ըստ այնմ բառեր եւ բացատրութիւններ կը ծնին։ Եթէ այն ինչ բառն ի գործածութեան է, ուրեմն այն բառին արտայայտած գաղափարն այն ժողովրդեան մէջ կայ։ Եւ այն գաղափար կենաց ի՛նչպիսի պայմանի մը մէջ յառաջ կուգայ, ժողովուրդը գտնուած է այն պայմանի մէջ, վարած է այն կեանք։

Ասոնք տարրական ճշմարտութիւններ են։ Բայց ես գիտնականներու համար գրելու յաւակնութիւնը չունիմ։ Այս պարզ ճշմարտութեանց հետեւութիւնն այն է որ Ս. Գրոց հայերէն թարգմանութեան լեզուն բարձր գաղափար մը կուտայ մեզ հայ ժողովրդեան քաղաքակրթութեան աստիճանին վրայ ի սկզբան Ե. դարու։ Պիտի ըսէք գուցէ թէ զայդ գիտէինք արդէն ի պատմութենէ։ Բայց պատմական գիրքերու մէջ ամեն կարդացածնիդ վաւերակա՞ն է անխտիր ամեն կարգի ընթերցողաց համար։—Լրագրաց ամեն գրածը ճի՞շդ է. Ոչ, կ'ըսէք քմծիծաղով մը։ Բայց հին պատմիչներէն շատեր գուցէ արդի լրագրապետներէն աւելի հոգածու չէին ճշմարտութիւնն իմանալու եւ գրելու։ Եւ յետոյ, միջոցներն անշուշտ չունէին։ Եթէ հիմակ հեռագրոյ, երկաթուղւոյ, հեռաձայնի դարուս մէջ եւ նոյնիսկ ժամանակակից իրերու վրայ սխալ լուրեր կը տարածուին, ո՛րչափ աւելի հին դարուց մէջ, հին պատմչաց գրչին տակ, որոց ամենքն ալ ժամանակակից իրերու վրայ չեն գրեր։ Զէ՞ք ընդունիր թէ հին մարդիկ մեզ չափ զբաղեալ չէին, եւ հետեւապէս մեզմէ աւելի պէտք ունէին չափազանցելու։ Եւ ի՛նչ գեղեցիկ նիւթ չափազանցութեան քան առասպելներ շինել եւ գրուցել։ Կը զարմանաք որ երբ երկու Ցոյներ մէկտեղ գան, խօսքին վերջը չեն բերեր։ Զէ՞ք տեսներ թէ անոնց աւելի կամ նուազ անուղղակի նախնիքն ամենէն երկարապատում գիւցաբանութեան հեղինակն եղած են։ Այս պատճառաւ, շատ մը մաղուելէն ետքն ալ, շատ մը հին պատմութեանց տակառին ուզողը միայն կը հաւատայ, եւ նա որ՝ մանաւանդ՝ չհանուի չհաւատալու, ձեր երեսն ի վեր կ'ըսէ թէ չի հաւատար։ Իսկ լեզուին ընծայած փաստն այլապէս հզօր է քան պատմութեան փաստն։ Հոս ամեն ընդդիմախօսութիւն կ'ամբերանի, կը պապանձի։—Լեզուէն դատ ուրիշ անհերքելի իրեր եւ իրողութիւններ ալ կան անցեալ դէպքերն ու հանգամանքներն ապացուցանող, ինչպէս հնութիւններ, աւերակներ, արձանագրութիւններ, դըրամներ, գերեզմաններ, մագաղաթներ, ելն։ Բայց այս գրութեան մէջ լեզուաւ միայն կը զբաղիմ։

* * *

Լեզու մը որ կը բաւէ Ս. Գիրքն ամբողջ թարգմանելու, եւ մանաւանդ այնքան փառաւորապէս թարգմանելու, ըստ ինքնին կատարելութեան հասած լեզու մ'է։ Այս աւուր ամեն քաղաքակիրթ ազգ Ս. Գիրքն իւր լեզուաւ թարգմանած ունի երբ այն լեզու կատարելութեան աստիճանի մը հասած էր, եւ շատ լեզուներ այն աստիճանին վրայ մնացած են իբրեւ տիպար լեզու։ Բայց Ե. դարն ի մեզ Ս. Գրոց թարգմանութիւնը միայն արտադրած չէ։ Իմացական գործունէութեան կարգ մը ճիւղեր քիչ շատ շօշափուած են, թէեւ յամենայնի քրիստոնէական ոգին կը տիրապետէ։ Խօսքս չեմ սահմանափակեր Ե. դարուն այն առաջին կիսուն միայն զոր Ոսկեդար կոչել սովորութիւն եղած է։ Երկրորդ Թարգմանչաց գրածն ալ հայերէն էր, թէեւ յունարէնով քիչ մը աւելի խառն քան Առաջին Թարգմանչացն։ Ե. դարուն թէ՛ առաջին եւ թէ երկրորդ կիսուն մէջ հայ լեզուն բաւեր է աստուածաբանական, փիլիսոփայական, բարոյախօսական ամենանուրբ գաղափարներ արտայայտելու, գիտական կոկիկ ջղուտ բացատրութիւններ տալու, պատմական եւ նկարագրական գրուածներու մէջ հրաշալի առատութիւն մը ցուցնելու, բարեպաշտական հատուածներու մէջ հոգւոյն ամենափափուկ թելերուն դպչելու, եկեղեցական երգեցողութեանց մէջ խիկախիկ բանաստեղծութեան հիանալի էջեր արտադրելու, եւ այս ամենայն, քերականական այնքան ճշդութեամբ, տրամաբանական եւ վերլուծական այնքան բարեկարգ չարադասութեամբ, որ կրնաս այսօր իսկ բառ առ բառ վերածել Ֆրանսերէնի պէս «դարավերջիկ» լեզուի մը։

Արդ, կարելի չէ ընդունիլ թէ այսչափ կատարելագործեալ լեզու մը քանի մը տարիներու միջոցին եւ վանքի մը չորս պատերուն մէջ չինուած կազմուած լինի։ Ոչ ուրեք ունինք օրինակն որ այսչափ ճոխ գրականութիւն արտադրող լեզու մը կարճ միջոցի մէջ ի գոյ եկած լինի, մի քանի գործիչներու ճարտարութեամբ եւ թխկերտուելով յօրինուելով նոյն իսկ ամենէննպաստաւոր պայմաններու մէջ։ Ժ. դարէն մինչեւ ԺԵ. տեւեց կազմութիւնն արդի Ֆրանսերէնին, բաղադրութեամբ հին գալլիերէն կամ կելտերէն գաւառաբարբառի եւ ապականեալ լատիներէնի ընդ այն բարբառներու զորս Փրանկ, տեւտոն եւ Նորման ժողովուրդք կը գործածէին։ Անգլիացիք Ե. դարէն մինչեւ ԺԱ. դար անգլօսաքսոն լեզուաւ եւ ԺԱ դարէն մինչեւ ԺԳ «կէս սաքսոն» կոչուած լեզուաւ վարած են, այնպէս որ արդի [illegible]

[illegible] իրենց յատուկ յղացումներէն չունին, որք աշխարհագրական, կրօնական եւ այլ պատճառներով հարկադրեալ են ուրիշ լեզուներու յղացքներով վարիլ, որ ճշդիւ չի տար իրենց հնչումներն։ Եթէ ԺԹ դարուս մէջ այսպիսի թերի վիճակ մը կրնայ կենալ, Ե. դարէն առաջ Հայք ալ նոյն կացութեան մէջ գտնուած կրնան լինել, եւ իրօք գտնուեր են. բայց այս կացութիւն չէ արգիլած որ իրենց մէջ զարգանայ հեթանոս գրականութիւն մը, զոր ջնջած է քրիստոնէական եռանդն, որ մի կողմէ սքանչելի մղում տալով հայ մտաց գործունէութեան, միւս կողմէ զրկած է զմեզ աւելի հին գործունէութեան մը պատուղներէն։ Արդ, եթէ հայ միտքն հեթանոսութեան ժամանակաց մէջ կը գործէր, ուրեմն առարկայներ կը գտնէր որոց վրայ գործէր, եւ առ այն քաջալերողներ կ'ունենար։ Կը գրուէր. ուրեմն կը մտածուէր։ (Եւ թերեւս այն ատեն հիմակուան չափ չկային առանց մտածելու գրողներ։) Կը մտածուէր. ուրեմն իմացական կեանք կար։ Եւ որպէս զի իմացական ներքին կեանքը զարգանար, ուրեմն անոպայ չէին մնացած արտաքին կեանքն, ընկերական կեանքն, այլովքն հանդերձ։ Հարկ չէ աւելի յառաջ երթալ։ Բայց մինչեւ հոս գալերնիս ալ ո՞չ ապաքէն կը ցուցնէ թէ ո՛րպիսի գանձ մը թողած են մեզ Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ, աւանդելով մեզ Ս. Գրոց Թարգմանութիւնն, որ պարզելով հայ մտաց վիճակն ի Ե. դարու, ընդհշմարել կուտայ շատ մը բաներ ալ, որով կրնանք առաւել ի վեր ելնել տոհմային կենաց եւ իրաց ծանօթութեան ու հասկցողութեան մէջ։

Բ. ՔԷՇԵԱՆ

(*) Այս մի քանի տողերը գրելով իմ նպատակ պարզ դիտողութիւն մ'ընել է համեստ սահմանի մը մէջ. ուստի, վկայութեամբք չեմ խճողեր գրուածս։ Ի հարկին, կարելի է սակայն վճռական ապացոյցներ յառաջ բերել պատմական առաջին աղբիւրներէ։

ԾՈՎՈՒՆ ՍԻՐԱՀԱՐԸ

Թէրզեանի վարդերանգ գրուածոյն աւելնթեր, ուր կը խօսի Թագուհի-գրաքնէտի մը վրայ, նկարագրել հայ գրագէտ մը՝ որ անուաղութենէ կը տառապի, ...

Բայց մեղքն այն գլուած էն է, — եթէ ...

...

Այս ոտանաւորին մէջն ալ, ինչպէս իր ամէն գրուածոյ մէջ, ծովն եղած է իւր մեծ ներշնչողը։ Քանի մը օր առաջ Հիւանդանոց փոխադրեր են զինքը։ Ի՛նչ մեծ շնորհ մը պիտի ըլլայ, եթէ ծովահայեաց խուց մը տային Գարեգին Երամեանին, այդ ծովու սիրահարին։ Թերեւս ապրի։

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԸՆՏՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՅՕՐԻՆԵԱԼ

Ի Խ. Բ. ՎԱՀՈՒՆԻՈՅ

1888

Գործն ամբողջ բաղկացեալ է երկու մասէ։ Առաջին մասին մէջ, իբր 200 ե...

...

...հոյ գրութեան, գովելի աշխատութիւն, որ արժանի է քաջալերութեան. ազգային մատենագրութեան բեղմնաւոր անդոց մէջ շատ բան է ճաշակած, թէեւ սակաւ ինչ լինի մարսած. իւր գիտողութիւնք եւ խորհրդածութիւնք, թէեւ յաճախ մթին և անյօդ, թէպէտ ոչ դուն ուրեք պատմական ու գրական կերպ կերպ անճշդութեամբք խառն, այլ են բազմակողմանի և արդիւնք երկարատեւ խուզարկութեանց. Ջանացած է բազմադիմի ծանօթութեամբք, որ չեն անծմուտ մըտաց գործ, ջատագով լինել իւր վարդապետութեան, և ազգի ազդի հնարիւք շուրջանակի պատսպարութիւն մը յարդարել ի նպաստ իւր սկզբանց կամ՝ ըստ իս՝ դժբախտաբար ճախող ձեռնարկութեան մը։

Ի տեսականին՝ այսչափ ինչ բաւական լինի ըսել առաջիկայ գործոյն վրայ։ Իսկ գալով գործնականին՝ ունիմ ինչ ինչ դի...

...

...գործն, գէ՛թ բաղում մասամբք. Իզմիրեանց կտակի Պատ. Յանձնաժողովոյ նկատողութեան, թէեւ արգոյ յօրինիչն արժանի լինի խրախուսանաց, որպէս կը կարծեմ։

Յ. ԳՈՒՐԳԷՆ

1 մայիս 1891
յՕրթաքէօյ

ԾԵՐՈՒՆԻ ԵՐԳԻՉԸ

Օ՜ հանէս տէտէն, վաթսուննն անցուցած ծերունի մը, շատ անգամ տեսած ենք զինքը։ Եզնէյքի ծնած է, օր մը իր գիւղին համար տանը ներկայացուցիչն եղած՝ աշխարհի գիժ փորձութեանց հանդիպելով՝ կորուսած է կայք և գոյք, պատրոյգ և իւղ՝ սպառած ելած է նոր բաղդ ու նոր բան փնտռել Պոլիս և այլուր, այսպէս սակայն իր կորուսած տանն ու արտերու սահմանէն դուրս երկար թափառելէ յետոյ ոչինչ կրցած է անձին ու համբաւին դարման բերել, միշտ լինկած, միշտ կարօտ, 15-20 տարիներէ ի վեր մանաւանդ շրջիկ մուրացիկներու ամենէն արգահատելին, խեղճ մարդը ընտանեաց միակ ու վերջին մնացորդը կը մնայ։

Անցեալ կիրակէ օր դարձեալ հանդիպեցանք, դեռ առաւօտ, ժամի դռնէն դուրս ելած՝ փողոցի զով շուքին տակ շունչ կ'առնէր։ Մօրուքն աղեբէկ ու փտտած յարդի գոյն, փոքրահասակ, գի...

...

...մութիւններ գիտէ, որոց ու նահատակներու անուանք համբիչի հատիկներու պէս կը թուարկէ, սաղմոս, շարական քան մեր վարդապետները լաւ եւ ուղիղ կ'արտասանէ հայկական կատարեալ հնչմամբ ու առոգանութեամբ։

Այս անգամ ժողովրդական երգերու ալ փշուրը ծերունոյն երգածներէն օրինակեցի սիրահարի փոթորկալից դէպքեր ալ անցուցած է եղեր, խոստացաւ որ օր մ'ալ անոնցմէ պատմել. ահա մեր ալ աշուղը այլքատ լքեալ. աննշան սոսէր մը. Լոնտոնի ու Փարիզի կեանքէն ձանձրացողներուն արտակարգ ճաշակ մը։

Յ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

21 յունիս, 91, Խարբերդ

[illegible] 964.615 [illegible] 141.829 [illegible]

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

[illegible] 50.000.000 [illegible]

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԹԱԳԱՒՈՐ

[illegible]

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible]

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

[illegible]

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

[illegible]

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

1888—18891 Ա Մ Ի

ՄԱՏՈՒՑԵԱԼ ԱՌ

ԱՄԵՆ. ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐՆ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

(Շար. հինգշաբթի օրուան թիւէն և վերջ)

ԻԵ. Քահանայական ձեռնադրութիւնք. — Ժողովս յետ կանոնական քննութեանց որոշած է ձեռնադրել տալ քահանայ այն ընծայացուներն, որք ներկայացուած են օրինաւորապէս եւ են հետեւեալքն.

Տ. Մկրտիչ	Քհյ.	ի Գասըմ-փաշա
Տ. Արիստակէս	»	ի Թօփ-գափու
Տ. Խորէն	»	ի Բերա
Տ. Գարեգին	»	» »
Տ. Յովհաննէս	»	ի Շումնու
Տ. Դանիէլ	»	ի Ծղակ գիւղ Ախլաթու
Տ. Յուսիկ	»	ի Պարթըն

Իսկ անոնք որ անարժան դատուեցան քահանայական ձեռնադրութեան, մերժուեցան. ի միջի մերժելոցն՝ մասնաւոր անարժան դատուած էր իւր քրէական յանցանօք արտաւորեալ անցելոյն համար Դաւիթ Աւետիսեան անուն անձն Ագրակ գիւղացի։ Սա փախստեամբ ի Կիլիկիա ապաստանելով յաջողած էր ձեռնադրուիլ քահանայ Հաճնոյ Գազանճեան Յովհաննէս եպիսկոպոսէն, ի վերայ եկեղեցւոյ Մեծ—Ագրակ գեղջ Երիզայի, եւ մեկնած էր ի Կիլիկիոյ գնալ ի հայրենիս իւր զանխուլ ի Պատրիարքարանէս։

Ժողովս զայս լսելով որոշեց գրել առ Առաջնորդական Տեղապահն Երիզայի, թէ Կրօնական Ժողովս ազգային Կեդրոնական Վարչութեան չճանչնար Աւետիսեան Դաւիթն իբրեւ քահանայ, այլ սոսկ աշխարհիկ ոք ապաշխարող վիճակի մէջ նորա մեղսալից անցելոյն համար։ Որոշեց գրել նաեւ առ Տէր Մկրտիչ Սրբազան Կաթողիկոսն Տանն Կիլիկիոյ, թէ Հաճնոյ Գազանճեան Յովհաննէս եպիսկոպոս յանդգնած է ձեռնադրել քահանայ անարժան անձ մը առանց նախապէս տեղեկութիւն ստանալոյ ի Պատրիարքարանէս։ Ժողովս գոհունակութեամբ սրտի իմացաւ թէ Տէր Մկրտիչ Ս. Կաթողիկոսն Տանն Կիլիկիոյ պաշտօնազուրկ ըրած է զՅովհաննէս եպիսկոպոս Գազանճեան։

ԻԶ. Մասնաւոր տնօրինութիւնք վասն մի քանի քահանայից. — Ժողովս մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ ըրած էր մայրաքաղաքիս քահանայից ընթացքն, յորոց բազումք արժանացած են իւր գոհունակութեան, եւ միայն մի քանի քահանայք ենթարկուած են զգաստացուցիչ միջոցներու իրենց գործած յանցանաց և թերութեանց համար, որք սակայն յետոյ եկած են յուղղութիւն գովելի հպատակութեամբ։

ԻԷ. — Ստեփան Արզումանեան վարդապետ. — Այս Ստեփան Վարդապետ Արզումանեան որ յեկեղեցւոյ անթոյլատրելի պսակ մը կատարած լինելով, կանխաւ պատժուած էր 1879 տարւոյ վերջերը, քանիցս մեղայագիր մատուցած է թէ՛ Վեհափառ Հայրապետին ամենայն Հայոց, թէ նախորդ Պատրիարքաց եւ թէ Կրօնական Ժողովոց։

Ժողովս նկատելով որ սոյն մեղուցեալ անձն երկար տարիներէ ի վեր համբերատար սրտիւ զղջում կը յայտնէ, որոշեց յղել զինքն ի վանս Կեսարիոյ յապաշխարութիւն, եւ յետ մի ամեայ կանոնական ապաշխարութեան մերձենալու ի Սրբազան Խորհուրդս եկեղեցւոյ, տալ արտօնութիւն։

ԻԸ. Ղեւոնդ Եպիսկոպոս Շիշմանեան Առաջնորդ Բաբերդի. — Այս Առաջնորդն կարգազուրկ ըրած էր զՊետրոս վարդապետ, այն ինչ ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն պաշտօն յանձներ է նոյն վարդապետին Զնքուչի վանուց վանահայրութիւնը։ Այս առթիւ այս եպիսկոպոս առաջնորդն յարուցանելով իրաւասութեան խնդիր, դիմած էր ուղղակի առ Վեհափառ Հայրապետն ամենայն Հայոց, երբ միւս կողմանէ իւր հրաժարականը յղած էր ի Պատրիարքարան։ Ժողովս հրաւիրած է զինքն եւ զՊետրոս վարդապետն ներկայանալ Ժողովոյս ի լուծումն յարուցեալ խնդրոյն։

Նորին Վեհափառութիւնն Եպիսկոպոս Առաջնորդին մատուցած գրութեանց պատճէնները յղելով իւր մի կոնդակաւն առ Ամենապատուութիւնն Ձեր և առ Ժողովս ի տնօրինութիւն կարեւորին, որոշուեցաւ կրկին կոչել զինքն Կ. Պոլիս ի դատ. այլ սակայն ըմբոստացաւ նա, եւ զանազան հնարից դիմելով՝ մնաց իւր տեղն եւ իւր պաշտօնին վրայ։ Այս մասին Ժողովս խորին ցաւ զգացած է որպէս յայտ իսկ է Ձեր Ամենապատիւ Սրբազնութեան։

Բացառիկ պարագայք, որք ծանօթ են Ձեր Բ. Սրբազնութեան եւ համօրէն ազգին, կոչեցին զնոյն եպիսկոպոս ի պաշտօն Պատրիարքական փոխանորդութեան։ Սա իբրեւ պատրիարքական փոխանորդ վիճակին Կարնոյ ամուսնութեան մ՚առթիւ դիմած է առ Վեհափառ Հայրապետն ամենայն Հայոց ի լուծումն խնդրոյն, որոյ ի պատասխանի ընդունած է ի Նորին Ս. Օծութենէն մի յանդիմանական գիր, որոյ վաւերական պատճէնն ընթերցաւ յատենի Ժողովոյս։

ԻԹ. Խնդիր յիշատակութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց ի Մանիսա. — Յակոբոս վարդապետ Շահպազեան Զմիւռնիոյ Առաջնորդէն ի Մանիսա իբրեւ առաջնորդական փոխանորդ կարգեալ՝ չուզելով յիշատակել ի Ս. Պատարագի զանուն Վեհ. Տ. Տ. Մակար Ա. Հայրապետին ամենայն Հայոց, Ժողովս բերել տուաւ զինքն ի մայրաքաղաքս, և նախ զինքը յանդիմանելէ յետոյ, յորդորեց հպատակիլ ազգային հոգեւոր իշխանութեան։ Հուսկ ուրեմն իւր անհնազանդութեան համար զղջում յայտնելով յանձն առաւ համակերպիլ. ուստի եւ Ժողովս արտօնեց զինքն մատուցանելու Ս. Պատարագ, արգիլելով զինքն վերադառնալու ի Մանիսա։

ԼԲ. Կրօնական Տեսուչ. — Նախորդ Կրօնական Ժողովէն կարգեալ կրօնական Տեսուչն ազգային պաշտօնիւ ի մայրաքաղաքիս մեկնելուն՝ Ժողովս թէպէտ եւ ի տեղի նորա որոշեց կարգել զայլ ոք յեկեղեցականաց, այլ տեսնելով որ նոյն պաշտօնէին յատկացուած ամսաթոշակն վճարել կը զլացուի, հարկ չի տեսաւ Ժողովս կարգել մի ուրիշ եկեղեցական։

Ժողովս ցաւ կ՚զգայ՝ ոչ միայն սոյն կարեւոր պաշտօնէին ամսաթոշակին, այլ եւ կրօնական Դիւանատան պաշտօնէից գոհացուցիչ ամսաթոշակ չվճարուելուն նկատմամբ։

ԼԳ. [illegible] —

ԼԴ. Ցանկ խնդրոց. — Կրօնական Ժողովս Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան իւր ընթացքն երեք նիստերուն մէջ յաջողութիւն առած եւ լուծում տուած է հետեւեալ խնդրոց.

Տեղական	97
Գաւառական	194
Անհատական	147
Ամուսնական	134
Այլ և այլ խնդրոց վերաբերմամբ	142

Սոյն այս խնդիրներէն ամենամեծ մասըն գործադրուած է, կան մի քանի խնդրոց համար տրուած որոշումներ որք չեն գործադրուած եւ կան խնդիրներ որոց քննութիւնն եւ պատասխանք կ՚սպասուին յորոց անկ է, որպէս զի եւ նոքա լուծուին։

Կրօնական Ժողովս իւր եռամեայ պաշտօնավարութեան մասին ներկայ համարատուութեան հետ կը կցէ նաեւ իւր հրաժարականն աղօթելով ջերմապէս առ Տէր Աստուած, որ անսասան պահպանէ զեկեղեցին Հայաստանեայց եւ զԱզգն համօրէն միշտ ի խաղաղութեան եւ ի բարօրութեան։

Անդամք Կրօն. Ժողովոյ Ազգային Վարչութեան

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ-ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ-ՊԷՅ Ատենապետ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ծ. ՎՐԴ. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ Ատենադպիր
ՍԻՄԷՈՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԷՖԷՐԵԱՆ
ՍՐՈՒԱՆՁՏԵԱՆՑ ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԴԱՊԵՏ Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԿՐԵԱՆ

Ի 27 Յունիսի 1891 ի Պատրիարքարանի Հայոց ի Կոստանդնուպոլիս

Ծանօթութիւն. — Տ. Յովսէփ Ծ. Վրդ. Այվազեան պաշտօնով ի Վան, Տ. Սուքիաս Ա. Քահանայ Ստեփանեան վախճանեալ, Տ. Տաճատ Ծ. Վրդ. Ոսկանեան հիւանդ յԱտաբազար։

ԵՐԴՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Երդումը մի կրօնական գործողութիւն է, որը բղխում է մարդուս խոր կրօնական խղճից, որը անբաժան է այն անդրդուելի համոզմունքից, որ իր դաւանութեան ծէսերին համեմատ երդում տալով միայն մարդս պարտաւոր է զուտ ճշմարտութիւնը վկայել, այլ ես չէ կարող սուտ ասել, չէ կարող սուտ վկայութիւն տալ, այլ պէտք է զուտ ճշմարտութիւնն ասէ։ Հաւատ ունեցող մարդու համար երդում տալ՝ նշանակում է իր խղճի հետ մի անդրուելի պայմանաւորութիւն կապել, նշանակում է խօսել ոչ թէ մարդկանց, այլ Աստուծու առջեւ։

Դատաստանական պրակտիկայի մէջ շատ անգամ պատահել են հետեւեալ դէպքեր. մի վկայ անորոշ, հակասող, խուսափող ցուցմունքներ է տալիս սկզբնական քննութեան ժամանակ, իսկ բուն դատավարութեան ժամանակ որոշ, դրական և պարզ ցուցմունքներ է տալիս։ Նախագահը նրան հարցնում է թէ ի՞նչի իր այժմեան ցուցմունքները հակառակում են իր նախկին ցուցմունքներին և ահա խոր կրօնական հաւատ ունեցող մարդը միամիտ կերպով պատասխանում է. «այն ժամանակ ես ցուցմունքներ էի անում առանց նախապէս երդուելու, իսկ հիմա, երդուելուց յետոյ, խօսում եմ Աստուծու առաջ»։

Ահա բնաւորիչ մի գիծ հաւատ ունեցող մարդու համար. «Քանի որ երդուեցի, պէտք է ճշմարտութիւնն ասեմ...»

Եթէ հաւատով մարդու խղճի համար երդումն ունի այդ տեսակ պարտաւորեցուցիչ բարոյական նշանակութիւն, ուրեմն այդ տեսակ մարդու համար միայն այն երդումը նշանակութիւն ունի, որը կատարվում է իր կրօնի, իր եկեղեցու ծէսերի, իր դաւանութեան համեմատ։

Հաւատ ունեցող մարդու այդ հոգեկան տրամադրութիւնը, մարդկային սրտի հոգեկան արտայայտութիւնների այդ պսիխօլօգիական երեւոյթը՝ շատ լաւ է ըմբռնել նոյեմբերի 20ի, 1864 թուի դատաստանական կանոնադրութիւնը, որը իր 711 յօդուածում ասում է թէ «իւրաքանչիւր մարդ պիտի երդուէ իր դաւանութեան ծէսերին համեմատ»։ Եւ միայն այն ժամանակ դատարանի նախագահը ինքն կարող է երդուեցնել վկային, երբ բացակայ է այս կամ այն դաւանութեանը պատկանող քահանան (յօդ. 715)։

Եթէ այդպէս է, ուրեմն, մեր կարծիքով, հարկաւոր չէ պահանջել, որ հայ քահանան երդուեցնէ հայ վկաներին ռուսերէն լեզուով։ Եթէ հայ-Լուսաւորչականը պիտի օրէնքի զօրութեամբ երդուէ իր դաւանութեան ծէսերին համեմատ, ուրեմն նա պիտի երդուէ հայերէն լեզուով, քանի որ հայոց լեզուն անբաժան է հայոց եկեղեցու բոլոր ծէսերից և արարողութիւններից և այդ բոլոր ծէսերն ու արարողութիւնները կատարվում են հայերէն լեզուով, և ոչ թէ ռուսերէն լեզուով։

Եւ օրէնքի ո՞ր յօդուածի հիման վրայ կարելի է պահանջել, որ հայ-լուսաւորչական եկեղեցականը կատարէ իր դաւանութեան ծէսերից կամ արարողութիւններից մէկն ու մէկը պետական լեզուով, ուրեմն Ռուսաստանում կատարէ ռուսերէն լեզուով, Գալիցիայում լեհերէն լեզուով, Ունգարիայում՝ ունգարերէն լեզուով, Հնդկաստանում՝ անգլերէն լեզուով, Պարսկաստանում՝ պարսկերէն լեզուով։

Ռուսաց օրէնսդրութեան ոչ մի հատ օրէնք չէ պահանջում, որ ռուսահպատակ այլադաւանները կատարեն իրանց եկեղեցական ծէսերն ու արարողութիւնները պետական լեզուով, իսկ եկեղեցական երդումը կրօնական ծէսերից ու արարողութիւններից մէկն է։

Այժմ չենք կարող չը շօշափել այստեղ եւ մի այլ խնդիր։ Ռուսաստանում առ այժմ չը կայ՝ ոչ քաղաքացիական պսակ, ոչ քաղաքացիական թաղում, ոչ քաղաքացիական մկրտութիւն, ուրեմն չը կայ և քաղաքացիական երդում։ Եւ եթէ դատաստանական օրէնսդրութեան 715 յօդուածը ընդունում է, որ քահանայի բացակայութեամբ միայն դատարանի նախագահը ինքն կարող է երդուեցնել վկաներին, նոյն տեսակ համբերողութեան ոգով օրէնքը նայում է և այն տեսակ բացառիկ դէպքի վրա, երբ մի յետ ընկած տեղում, որտեղ չը կայ քահանայ, մի երեխայ մերձ ի մահ հիւանդ լինելով՝ ծնողները, կամ որ եւ է աշխարհական քրիստոնեայ մկրտում են երեխային։ Նոյնանման օրէնքը հրատարակված է նորերումս, ինչպէս մեզ հաղորդել է հեռագիրը (տես Մշակ No. 62) և թաղման վերաբերմամբ. «Քրիստոնեաների թաղելը առանց քրիստոնէական ծէսերը կատարելու, այն դէպքում երբ հոգեւոր անձն հրաւիրել հնարաւոր է, և այդ տեսակ քայլն անելը [illegible] հետ կապուած չէ՝ պատժվում է բանտարկութեամբ երեք շաբաթից մինչեւ 3 ամիս ժամանակով»։

Ուրեմն դրանից պարզ է, որ ներվում է առանց քահանայի թաղումը միայն այն դէպքում, երբ ոչ մի հընար չը կայ քահանայ ճարել։

Արդեօք դա նոյնանման երեւոյթ չէ՞ եւ երդման վերաբերմամբ. միայն այն ժամանակ դատարանի նախագահը, ասում է օրէնքը, կարող է ինքն երդուեցնել այլադաւան վկային, երբ դատավարութեան տեղում չէ գտնւում վկայի կրօնին պատկանող քահանայ։ (Մշակ) Գ. Ա.

ԱԶԳ

Ֆլամինեան շոգենաւը, նաւապետ Շէֆըրտ, Լիվըրփուլէ աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։ ԷՏ. ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Գործկալ Ֆլամինեան շոգ. ընկ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Իտալօ շոգենաւը, նաւապետ Ուիբէթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 21ին և օգոստ. 5ին աստ կ՚սպասուի։

Արտօնատէր Ս ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԻ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20ի կայսերական Իրատէով թողեալ հասոյթք

Ժ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ-ՅՈՒՆԻՍ 1891

ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. (Դրուշ)	Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք (Դրուշ)	ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՔ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան (Դրուշ)	Օսմ. ոսկի	Նախորդ ամիսներէն (Օսմ. ոսկի)	Գումար մինչեւ 1891 Յունիս 30 (Օսմ. ոսկի)
Վեց անուղղակի տուրք: Ծխախոտ (յետնեալ տրոց գանձումն), Աղ, Դրոշմ, Ոգելից ըմպելիք, Ձկնարան, Մետաքս	9,759,352 01	236,980 39	9,522,371 62	23,283 03	227,499 54	320,782 57
Ծխախոտ: Հասոյթք Ռէժիէն	18,750,000 ...	... ...	18,750,000 ...	187,500 ...	187,500 ...	375,000
Զանազան հասութից: Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչեւ ցորոշումն յիշեալ հարկին	1,822,269 16	... ...	1,822,269 16	17,842 57	18,697 96	36,540 53
Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
Արեւելեան Րումելիի տարեկան հարկէն	2,533,772 ...	... ...	2,533,772 ...	25,337 72	25,337 72	50,675 44
Թէմպէքիի տուրք, Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
Սերպիոյ, Գարատաղի, Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
Գումար	32,865,393 17	236,980 39	32,628,412 78	323,963 32	459,035 22	782,998 54
Զանազանք: Պատրաստ դրամներէ առնուած շահ	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
Լումայաշահ (ածիօ) դրամոց փոխանակութեան վրայ	... ...	... ...	... ...	+ 49 31	+ 188 04	+ 237 35
Ընդհ. գումար	32,865,393 17	236,980 39	32,268,412 78	324,012 63	459,223 26	783,235 89

	Դրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վճարեալ գումարք կայսերական իրատէին 10. և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէթղթերուն ի հաշիւ		... ...	... ...
Քօնսօլիտէ պարտուց տոկոսին համար Եւրոպա ղրկուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք		708,457 29	... ...
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց Վարչական Խորհրդին ընդհանուր ծախք		9937 35	... ...
Օսմ. կայսերական Պանքան դրուած ոսկեդրամ		20,685 09	... ...
» » » » փոխանակելի դրամ	4,530,116 57	44,129 45	... ...
Կեդրոնական վարչութեան սնտուկին մէջ ոսկեդրամ		... ...	... ...
» » » » փոխանակելի դրամ	2659 42	26 71	... ...
			783,235 89

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ
[illegible]
Նախագահ [illegible]
Խորհրդական [illegible]

Կ. Պոլիս, 3|15 Յունիս 1891 [illegible]

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

15

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212 ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐՒՈՅ 2,170,355

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300 ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐՒՈՅ 989,400

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. Նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ֆոնտին համար մինչեւ ցարդ տուած ծախսին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 կ. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

Արուեստից պաշտպան մեր Ինքնակալին՝ Օգոստ. Սուլթանի ամենաբարձր գնահատութեան արժանացած ընտրելագոյն Ֆանէլա ապրանքներէ մեծ քանակութեամբ ի վաճառ կը հանուին այս անգամ մեր հիւսարանին մէջ

Վ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲ.

Մահմուտ փաշա, Քիւրքճիլեան Թ. 26 և Պաշչէ գաբու մաքսատան կարգ Թ. 44, Թօփաֆըլէ վաճառատան մէջ։

Հիւսարանը Ֆրանսական գերազանց ապրանաց նոյն և նմանը պատրաստելէ զատ, յաճախորդաց կ'ընծայէ մեծամեծ առաւելութիւններ թէ՛ գնոց աժանութեան և թէ՛ ապրանաց դիմացկունութեան եւ չի քաշուելուն կողմանէ։

Ըստ խնդրանաց կրնան պատրաստուիլ մետաքսէ չքեղագոյն չապիկներ ամառուան տաքը զովացնող։

Անխառն բրդէ բարակ և թանձր, մանածէ, ևլն, Արանց կանանց և տղայոց համար։

ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ՑԱՆՉՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ։

Պարզ ձեւերով եւ ըստ խնդրանաց, ամենէն նրբաճաշակ անձանց քմահաճոյքին յարմարող ձեւերով պատրաստութիւն։

Յաճախորդք վերջին ծայր գոհ պիտի մնան մեր ապրանաց ազնուութեան, տեսակին, գնոյն, դիմացկունութեան եւ այլն մասին։ 271 ՈՐՈՇ ԳԻՆ

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԵՒ ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ԱՅՍ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

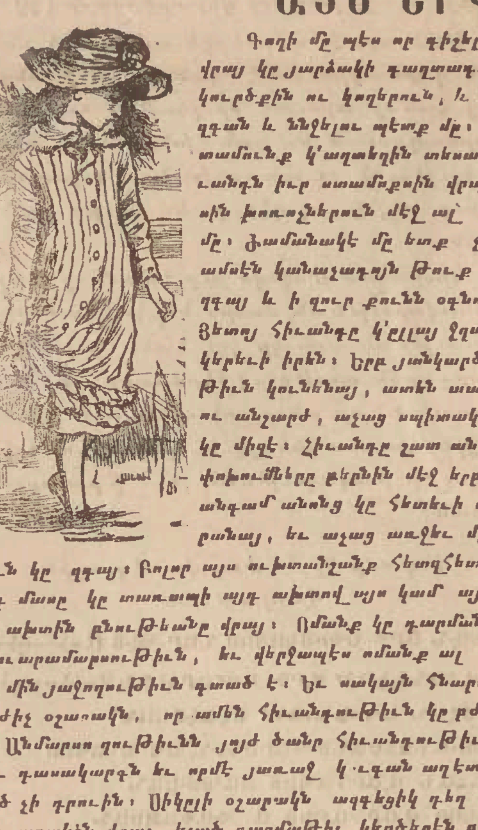

Գողի մը պէս որ գիշեր ատեն զմեզ կը կողոպտէ, այդ հիւանդութիւն մեր վրայ կը յարձակի գաղտագողի: Անկեց տառապողները ցաւեր կը զգան իրենց կուրծքին ու կողերուն, և երբեմն նոյն իսկ իրենց կռնակին մէջ. Զանձրոյթ կը զգան և ննջելու պէտք մը, բերանը դառնահամ կըլլայ՝ մանաւանդ առտուն, Ատամունք կ'աղտեղին տեսակ մը թանձր լորձունքով: Ախորժակը բաց չըլլար, Հիւանդն իր ստամոքսին վրայ մեծ ծանրութիւն մը կը զգայ, և երբեմն ստամոքսին խոռոչներուն մէջ ալ տկարութեան զգացում մը և անյագ պարապութիւն մը, ժամանակէ մը ետք չոր հազ մը կը սկսի՝ որուն հետ սակայն, մէկ քանի ամէն կանաչագոյն թուք մը կուգայ: Հիւանդն անդուլ խոնջութիւն մը կը զգայ և ի զուր քունն օգնութեան կը կոչէ, որ ոչ մէկ ամոքում կը շնորհէ նմա: Յետոյ հիւանդը կ'ըլլայ ջղային, զայրացկոտ և թախծալից. և ամէն բան դէշ կերեւի իրեն: Երբ յանկարծ ոտք ելնէ, տեսակ մը ցնորում կը զգայ: Փորհարութիւն կունենայ, ատեն ատեն մորթը չոր եւ տաք կ'ըլլայ, եւ արիւնն՝ թանձր ու անշարժ, աչաց սպիտակուցը դեղնորակ գոյն մը կ'առնու, քիչ եւ դժուարաւ կը միզէ: Հիւանդը շատ անգամ կ'առնուի կերած կերակուրները դուրս տալ. ... փոխումները բերնին մէջ երբեմն գառն, երբեմն քաղցր համ մը կը ձգեն, և շատ անգամ անոնց կը հետեւի սրտի բաբախում. Հիւանդին տեսողութիւնը կը տկարանայ, եւ աչաց առջեւ միշտ բիծեր կը տեսնէ, մեծ յոգնութիւն եւ տկարութիւն կը զգայ: Բոլոր այս ախտանշանք հետզհետէ կը յայտնուին: Կ'ըսուի թէ ժողովրդեան երեք չորրորդ մասը կը տառապի այդ ախտով այս կամ այն ձեւին տակ: Բժիշկները շատ անգամ կը խաբուին այս ախտին բնութեանը վրայ: Ոմանք կը դարմանեն զայն իբր լեարդի հիւանդութիւն մը, այլք՝ իբր դժուարամարսութիւն, եւ վերջապէս ոմանք ալ իբր փայծաղնացաւ, ևն, բայց իրենց դարմաններէն ոչ մին յաջողութիւն գտած է: Եւ սակայն հնարուած է «Fxtract of Roots» կամ Մէտ. Սիկըլի բուժիչ օշարակն, որ ամեն հիւանդութիւն կը բժշկէ:

Անմարսողութիւնն յոյժ ծանր հիւանդութիւն մըն է, որով կը տառապի ընկերութեան մէկ բազմաթիւ դասակարգն եւ որմէ յառաջ կուգան աղէտալի հետեւանքներ, եթէ անմիջական դարմաններ ի գործ չի դրուին: Սիկըլի օշարակն ազդեցիկ դեղ մըն է, ամենէն դժուարին պարագայներու մէջ իսկ: Հրապարակին վրայ ելած բազմաթիւ կեղծերէն զգուշանալու համար դիմել Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ միակ գործակալին

ԷՏՄՈՆ ՔԱՌՈՒԱՆԱ 2214

Անգլիական ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, կայարան Թրամուէյից, 95 և 67

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ և ԳԻԴ ՄԱԶԵՐՈՒ,

ՄԻՆԼՐՕԶ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԻԱԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ

 Իրապէս իրենց առջի թարմ գոյնին կը դարձունէ ճերմկած կամ գունաթափ մազերը. Կը դադրեցունէ անոնց թափելը. Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացունէ թեփը, ու մազերուն նոր կեանք, աճումն, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ:

Կը վաճառուի երկու չափով մեծ շիշերու մէջ:

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք:

Մեծաքանակ վաճառում Պոլիս Բ. և Հ. Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը Եէնի ճամի փողոց Թ. 18 և ի Ղալաթիա Եիւքսէք քալտըրըմ Էտմօն Քարուանայի քով:

Փոքրաքանակ վաճառում ի Պոլիս Բ. և Հ. Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը՝ կամուրջի դիմաց Թիւ 17, և ի Բերա Մեծ փողոց Թիւ 433, Իզիտօրի անուշահոտութեանց վաճառատունը:

2218

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 6

1891 ՄԱՅԻՍ 4 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն Էջնող շոգենաւներ

11 — Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
11 — Եէնիմ. Մեզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
11 20 Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլեր. Գուզկ. Պէշիք.
11 30 Պէյգօզ Բաշչա. Չուպգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
11 45 Ր. Ա. Գավագ Եէնիմ. Մեզր. Պէօյիւքտ. Թարպ, Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
12 15 Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգ. Բաշչ. Չպգլը. Գնլճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք, Չէնկ. Պէյլրպ. Գուզկճ. Պէշիք.
1 — Եէնիմ. Մեսարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք.
1 — Պէյգ. Բաշչպ. Եէնիք. Չպգլը. Գանլըճ. Պօյաճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտլ. Արնավտ. Չէնկլք. Պէյլպ. Օրթ. Գզկճ. Խուզկունճար Պէշիք Գապաթաշ
1 30 Եէնիմ. Մեսար. Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչպ. Չպգլը. Գնլճ. Ա. Հիսար Գնտլ. Վանիք Չէնկ. Պէյլպեգ. Գզկճ. Պէշիք.
2 — Եէնիմ. Մեսար. Պէօյ. Թարապ. Եէնիք. Խալթէն. Միրկն. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրչ Օրթք. Պէշիքթաշ.
2 45 Եէնիմ. Մեզարպ. Պէօյ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչպ. Չուպգ. Գանլճա Ա. Հիս. Գանտլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Խասկտ.
3 — Եէնիմ. Մեզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
3 45 Եէնիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտլ. Վանիք Չէնկ. Պէյլէր Գուզկ. Պէշիքթաշ
4 15 Եէնիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէնիա Միրկէօն Պօյաճք. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրչ, Օրթաք Պէշիքթաշ
5 45 Եէնիմ. Մեզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրչ. Օրթաք. Գզկճ. Պէշիք.
6 45 Միրկն. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Արնավտ. Չնկլ. Պէյլպէյ. Օրթք. Գզկճ. Պէշիք. Խասկ.
7 — Եէնիմ. Մեզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշչպ. Եէնիք. Միրկ Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտլ. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիք. Խասկ.
7 45 Ր. Ա. Գավ. Եէնիմ. Մեզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկէօն Ր. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Օրթաք. Պէշիկ.
8 45 Եէնիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Խասկ.
9 20 Եէնիմ. Մեզարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Սթէնիա Պօյաճ. Ր Հիսար. Պէպէք Արնավ. Գուրչ. Օրթաք Պէշիկ
10 — Եէնիմ. Մեսարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնավ Օրթ. Պէշիք.
10 30 Եէնիմ. Մեսարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Փօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրչչմ. Օրթաք. Պէշիք.
10 40 Եէնիմ. Մեսարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչպ. Չպգլը. Գանլճ. Ա. Հիսար Գնտլ. Չէնկլք. Պէյլերպ, Գզկճ. Խասկտ.
11 — Մեսարպ. Պէյիւք. Թարապ Եէնիք. Պօյաճ. Ր. Հիսար Արնվտ. Օրթաք. Պէշիքթաշ

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւներ

12 — Պէշիք. Օ Թաք. Գրչչմ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մեսարպ. Եէնիմ.
1 — Պէշիք. Օրթ. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյճ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք Մեզպ. Եէնիմ.
1 30 Խասկ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկլք. Վանիք. Գանտլ Ա. Հիսար Գանլճ. Չուպուգլը Բաշչպ. Պէյգօզ, Թարպ. Պէօյքտ. Մեզրպը Եէնիմահալլէ
2 — Պէշիք. Օրթաք. Գրչչմ. Արնվտ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք, Թարպ. Պէօյքպ Մեզարպ. Եէնիմ.
2 15 Գապաթ. Խասկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշչպ. Պէյգ. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մեզարպ. Եէնիմ.
3 — Պէշիքթ. Օրթաք Գուրչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսարը Պօյաճ. Սթէնիա Եէնիքէօյ Թարպ. Պէօյքտ. Մեզարպ. Եէնիմ.
3 30 Խասկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճա Չուպգ. Բաշչպահճէ Պէյգօզ Թարպ. Պէօք. Մեզպ. Եէնիմ.
4 — Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճգ. Սթէնիա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Եէնիմ.
4 45 Խասկ. Պէշիք. Գզկճ. Օրթաք. Պէյլէրպէյ Չէնկլք. Արնվտ. Գանտլ. Ա. Ր. Հիսարը Գանլճ. Չպգլ. Միրկէօն
5 5 Խասկ. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մեզպ. Եէնիմ. Ր. Ա. Գավագ
6 — Գապաթ. Խասկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ա. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մեզարպ. Եէնիմ.
7 15 Պէշիք. Խասկ. Գուզկունճ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Գանլըճա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մեզպ. Եէնիմ.
8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Արնավուտ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մեզպ. Եէնիմ.
9 15 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Գանլըճա Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյիւք. Մեզարպ.
9 25 Պէշիք. Խասկ. Գուզկ. Օրթաքեօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլք. Արնավ. Գանտլ. Ա. Ր. Հիսարը Գանլճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշչպ. Պէյգօզ
10 15 Պէշիքթաշ Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկէօն Սթէնիա Եէնիք. Թարպ. Պէօյք Մեզարպ. Եէնիմ.
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշչպ. Պէյգ. Թար. Մեզ. Ր. և Ա. Գավագ.
11 20 Պէշիքթ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մեզպ. Եէնիմ.
11 10 Խասկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտլ. Ա. Հիսար Գանլըճա Չուպգ. Բաշչ. Պէյգօզ
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Գուր. Վանիք. Պէպէք.
12 — Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Միրկն. Թարպ. Եէնիք. Պէօյիւքտէրէ

ԼԱՎԸՆԻՌ ԵՒ ՖԱՄԻՅԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՅ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ
ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
61, ՐԷՓԻՒ ԼԻՔ ՓՈՂՈՑ. ԼԻՈՆ (ՖՐԱՆՍԱ)
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ
100,000 000 Ֆրանք

Լ'ԱՎԸՆԻՌ ՏԸ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, արագ զարգացում մը ունեցած է: Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխն։

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմադիմի են, ինչպէս շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, Երաշխաւորութիւնք և Գլխաւճարք' փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, Հանգստեան մնացուկ ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամեն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն: Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն ոկսած է 1884 Յունուար 1էն:

Տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Բարսեղ էֆէնտի Թէլլալեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Շէյխ Իսլամ խան, Թիւ 11, Պահճէ Գաբու, Պոլիս: 36

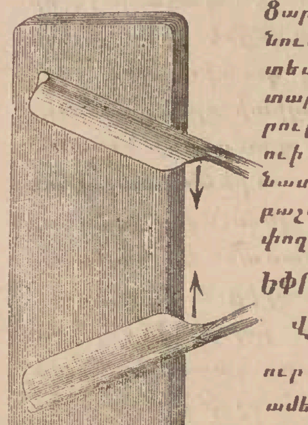

ԱԾԵԼԻ ՍՐԵԼՈՒ ՔԱՐ

Ցարդ նմանը չտեսնուած ամենալաւ տեսակ մ'է, որ կատարեալ երաշխաւորութեամբ կը ծախուի ի միակ կեդրոնատեղին, Մահմուտ բաշա, Թարաքճըլար փողոց 114

ԵՓՐԵՄԵԱՆ ԵՂԲՐՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ

ուր կը գտնուին նաև ամեն տեսակ ժամացոյց և գործիքներ:

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 22/3 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի:
Գշ. 23/4 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակ, ժամ 5ին յետ միջօրէի Պիրէոսի ճամբով
Դշ. 24/5 Սեվաստոպոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին:
Դշ. 24/5 Սուրհանդակ դէպի փոքր Ասիոյ Նաւահանգիստները մինչեւ պաթում, առաւօտեան ժամ 11ին:
Եշ. 25/6 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի:

Ազդ — Յուլիս 23/4, երեքշաբթի օրը, Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող ուղեւորք Ջմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Իզմիրլի, Պէյրութ, Յաֆա, և Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւուն: 10

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլէ և Մանչէսթրէն ելնող նաւուց շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Սֆինքս	3000
Ֆէրոս	4000	Թեսպիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէրթիս	3000
Սէսոստրիս	3250	Բէրա	3000
Թիպը	3250	Լոգիւս	800
Մարտալա	3250	Սըֆեոս	800
Մարիոթիս	3250	Սեսիլ	700

Նէֆթիս շոգենաւը, նաւապետ Տըֆի, ամսոյս դէպ ի 27ին Լիվրբուլէն ասա կը սպասուի ընդհանուր վաճառքով:

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ. Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
14 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ

VICHY

ՍԷՆԴ-ԺՈՐԺԻ ԱՂԲԻՒՐ

կամ ԼԱՌԹՕ ՍԷՆԴ-ԺՈՐ, դեղագործ, Բլաս Լիւքա, Վիշի

Ամենէն թարմ և հետեւաբար ամենէն կազդուն և փոխադրութեան մէջ ամենէն նուազ անայլայլելին, գերեզմանց դարման ընդդէմ լեարդի, ստամոքսի և միզքի հիւանդութեանց, աւազի և յօդացաւի. Գինն է 50 շիշնոց սնտուկը 20 Ֆրանք: Կեղծերէն զգուշանալու համար, իւրաքանչիւր շիշի պիտակին վրայ փնտռել աս ստորագրութիւնը

N. Larbaud St. Yorre

ԿԵԴՐ. ԴԵՂԱՎԱՃԱՌՔ ԵՒ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
64 1—13

ՊՏՈՒՂ ԼՈՒԾԻՉ ԵՒ ԶՈՎԱՑՈՒՑԻՉ
ԽԻՍՏ ԱԽՈՐԺԱԼԻ

TAMAR INDIEN GRILLON

Ընդդէմ ՓՈՐՀԱՐՈՒԹԵԱՆ Արիւներթութեան, գլխացաւի, մաղձի, անախորժութեան, ստամոքսի և աղեաց անհանգստութեան

Grillon

ՓԱՐԻԶ, Է. ԿՐԻՅԼՕՆ, 33, Արշիվ փողոց և դեղարանաց մէջ, 33, rue de Archives

THE BRITISH AND FOREIGN

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ

Դրամագլուխ անգլ. ոսկի 1,340,000
Պահեստի դրամ » » 600,000

Այս ընկերութիւն, որ 25 տարիէ ի վեր այնքան հանրածանօթ եղած է մայրաքաղաքիս մէջ, Universal ընկերութեան հետ ձուլուեցաւ. Այժմ աշխարհիս սոսկ ծովային ապահովագրական ընկերութեանց մէջ ամենէն զօրաւորն է և իւր դիրքով հաստատութեան կ'ընծայէ ուրիշ ամեն ընկերութենէ աւելի ապահովութիւն:

Մասնաւորապէս նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ ապրանքներ, դրամածրարներ, յանձնարարեալ ծրարներ, ևն, շոգենաւի, առագաստանաւու, թղթատարի և երկաթուղւոյ միջոցաւ, խիստ չափաւոր գիներով:

Աւելի տեղեկութիւն առնուլ փափաքողք դիմեն Պոլիս, Քիւչիւք Աչըր էֆէնտի խան:

32 Գործակալ, ԷՏՎԱՐՏ ՊԱՐՖԻԼՏԻ

ԱԶԴ

Կահաւորման և կառքի կազմածներու վերաբերեալ ամեն ինչ որ գնել ուզէք՝ նախ դիմեցէք ԼԱԶԱՐՕ ՖԻԱՆԿՕ (Բերայի մամաճիւղ) տան ընդարձակ մթերանոցները, Նաւէօ Բասաժ տ'Անաթօլի, Թղթատարական և հեռագրական պաշտօնատան կից, որ վերջերս ընդունեց խիստ ճոխ մթերք մը ամեն երկրէ ԳՈՐԳԵ ՈՒ, կահաւորման համար ամեն տեսակ ԿԵՐՊԱՍ ԵՒ ԹԱՒԻՊԱՍՏԱՌ, ՎԱՐԱԳՈՅՐ, ԺԱՆՆԵԱԿ, ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԱՊԱԿԻ, ՍՏՈՐ, ՔՈՒԷԹՈՆ ԿԵՐՊԱՍ, ՄՈՄԱԶՕԾ ԿՏԱՒ, ԼԻՆՕԼԷՕՄ, ԿԱՒՔԻ, ԼԱՊՏԵՐ, ՀԱՅԵԼԻՒ ՆԻՒԹԵՐ, ԺԱՊԱՒԷՆՆԵՐ, ամենքն ալ վերջին նորաձեւութեան համաձայն:

Եւրոպայի առաջնակարգ գործարաններէն աժանութեան բացառիկ պայմաններով եղած նոր գնմանց շնորհիւ, ԼԱԶԱՐՕ ՖԻԱՆԿՕ տունը կարող է ամեն մրցում արհամարհող գներ հաստատել, և այս գիներ ճիշդ նոյնը լինելով ինչ որ են Կ. Պոլսոյ հանրածանօթ տան գիները, մի միայն ի դիւրութիւն արգոյ հասարակութեան որպէս զի տեղափոխուելու նեղութիւնը չկրէ և կարենայ միեւնոյն առաւելութիւնները վայելել Բերա եւս:

124

ԼԻՒՆԻՕՆ L'UNION

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1828ԻՆ

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1829ԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Հաստատեալ ի փարիզ, իւր կեդրոնավայրն, Պանք փողոց, 15

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխը	Ֆր. 10 000 000
Պահեստի դրամ	» 6 700 000
Գանձելի ապահովագին (Բոլոր)	» 63 770 000
1890ի հասոյթք	» 15 000 000
Հրդեհի վնասուց վճարուած	» 160 570 000

Պ. Պ.
Ա. Տ'ԷՇԹԱԼ, Նախկին երեսփոխան, Նախկին վարիչ Ֆրանսական Պանքայի, Նախագահ Ֆրանսայի Հարաւային Երկաթուղեաց ընկերութեան, ՆԱԽԱԳԱՀ
Ս. ՄԱԼԷ, Մալէ եղբարց Դրամատունէն, Նախագահ «Բարի-Լիոն-Մէտիթէրրանէ» երկաթուղեաց ընկերութեան, Նախագահ Օսմ. Կայս. Պանքայի, ՓՈԽ-ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԻՒՆԻՕՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Թ. ՕՏԷՆԻ, Նախկին դրամատէր, Նախագահ Վէյլ Մոնթմանիի և Էքիւսի անխառնաց ընկերութեան
Ս. ՀԻՒՐՕՆԷԼ, Նախագահ Մէլիւզինի Ծովային Ապահովագրական ընկերութեան

Պ. Պ.
Ս. ՃԷՅՄՍՈՆ, Հօթինկեր և Ընկ. դրամատեարց տունէն
Ֆ. ՄԻՇՕ, Նախկին Նախագահ Սէնի Առեւտրական Դատարանին, վարիչ Ֆրանսական Պանքայի, վարիչ Ֆռանսայի Հիւսիսային Երկաթուղւոյն
Հ. ՄԻՐԱԲՕ, Միրաբօ Բալար, Բիւրօի և Ընկ. դրամատեարց տունէն
Ա. ԹԻՒՐՆԷՅՍԸՆ, Լաոնի երկաթուղեաց Ընկերութեան վարիչ
Ա. ՎԷՐՆ, Վէռն և Ընկ. դրամատեարց տունէն, վարիչ Ֆրանսական պանքայի, Ատեան Ֆրանսայի Հիւսիսային երկաթուղեաց ընկերութեան, վարիչ Օսմ. պանքայի

ՀՐԴԵՀԻ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ — Պ. Պ. Շ. ՌՈՒԼԸ ՌՕՊԷՐ, Նախկին պետական խորհրդական, ՏՆՕՐԷՆ; Պարօն Ժ. ՍԷՐՈՒԶ, Նախկին ելմտական քննիչ, ՓՈԽ-ՏՆՕՐԷՆ

ԿԵՆԱՑ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ — Պ. Պ. ԱԼՊԵՐ ԺՈՌ, Տնօրէն; ԷՕԺԷՆ ԼԸ ՍԷՆ, Փոխ-Տնօրէն

Դրամագլուխը	Ֆր. 10,000,000
Պահեստի դրամ	» 93,8
Կենաց համար վճարուած	» 59,000,000
Ապահովագրեալ գումարը	» 243,580,000

Ընկերութեան դրամատեարք ի Կ. Պոլիս. ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Մասնաւոր Տնօրէնն Կ. Պոլսոյ, ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Քամանտօ Պանքայի դիմաց, Երամեան խան, Թիւ 2